

VEDEN ÄÄRI- ELOKUVAN LEIKKAUSPROSESSI

- Leikkaus kertomassa tarinaa

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Viestinnän koulutusohjelma
Elokuva- ja tv-ilmaisu
Opinnäytetyön kirjallinen osa
Kevät 2008
Matti Rytönen

Lahden ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelma

Matti Rytönen: Veden ääri-elokuvan leikkausprosessi
- Leikkaus kertomassa tarinaa

Elokvaleikkauksen opinnäytetyö, 35 sivua, 14 liitesivua.

Kevät 2008

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyöni kirjallisessa osiossa käyn läpi Veden ääri- lyhytelokuvan leikkausprosessia. Omien kokemuksieni ja tuntemuksieni kautta pyrin kertomaan leikkaajan ja itse leikkauksen roolista elokuvan syntyprosessissa. Tämä kirjallinen osio jakautuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa käyn vapaammin läpi leikkausprosessia. Toisessa osassa käyn elokuvan läpi kohtaus kohtaukselta ja kerron näiden leikkausratkaisuista yksityiskohtaisemmin.

Avainsanat: Leikkaus, lyhytelokuva, leikkausprosessi, leikkaaja

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Visual Communication

Matti Rytkönen: The editing process of the short film
Waters edge
- Editing in storytelling

Written part of the thesis in film editing, 35 pages, 14 pages of appendices.

Spring 2008

ABSTRACT

In this written part of my thesis I will go through the editing process of the short film Waters edge. Using my own experiences and views I will try to describe what part does the editor and film editing in general play in the birth process of the final film. This written part is divided in to two segments. In the first part I will go through the editing process more freely. In the second part I will go through the whole film scene by scene and explain the editing choices more detailed.

Keywords: editing, short film, editing process, editor

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	MIKSI ELOKUVIA LEIKATAAN?	2
3	ENNEN LEIKKAUSTA	3
3.1	Käsikirjoitus	3
3.2	Tyyli	4
3.3	Kuvasuunnittelu	5
3.4	Kuvaukset	6
4	LEIKAUSPROSESSI	8
4.1	Kuvien valinta	8
4.2	Raakaleikkaus	9
4.3	Leikkaus- kolmas käsikirjoitusvaihe	10
4.4	Versiointi	13
4.5	Ajan illuusio	15
4.6	Koekatselut	16
4.7	Viimeistely	18
5	KOHTAUSTEN LEIKKAUSRATKAISUT	19
5	YHTEENVETO	34
	LÄHTEET	35
	LIITTE: KÄSIKIRJOITUS	36

1 JOHDANTO

Veden ääri on ohjauksen, kuvauksen ja leikkauksen opinnäytetyö. Se on 19 minuuttinen lyhytelokuva, joka on tuotettu yhteistyössä LAMK:in ja YLE TV2:n kanssa. Elokuvan kuvaukset ja leikkausvaihe sijoittui syystalvelle 2007.

Tässä opinnäytetyöni kirjallisessa osiossa käyn läpi Veden ääri-elokuvan leikkausprosessia, ja pyrin käsittelemään leikkaajan työtä osana lyhytelokuvatuotannon prosessia omien kokemuksieni pohjalta. Perustelen näin jälkikäteen yhtäläillä itselleni, kuin muille leikkausprosessissa syntyneitä monesti intuitiivisiakin ratkaisuja.

Itse leikkauksen toteutukseen kuuluu paljon tekniikan ja eri ohjelmistojen hallintaa. Leikkaukseen elokuvailmaisun välineenä kuulu myös paljon ns. sääntöjä ja konventioita, jotka on havaittu toimiviksi elokuvan lyhyen historian aikana. Tässä opinnäytetyöni kirjallisessa osiossa en juuri paneudu näihin leikkausta koskeviin asioihin. En koe kiinnostavana syventyä teknisiin seikkoihin, sillä niiden hallinta ei sinällään vaikuta elokuvan syntyyn johtaneisiin ratkaisuihin. Leikkauksen teoriasta saa puolestaan kattavimman tiedon leikkausta ja elokuvantekoa käsittelevistä kirjoista. Keskityn käsittelemään Veden ääri- elokuvan leikkausprosessin kautta, miten leikkauksella voidaan vaikuttaa tarinan ja elokuvan rakentumiseen.

Opinnäytetyöni kirjallinen osuus jakautuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa käyn läpi vapaammin Veden ääri-elokuvan leikkausprosessia. Miten työskentelen, mitä tuntemuksia matkan varrella heräsi, mitä ongelmia kohtasimme ja miten pyrimme ne ratkaisemaan. Toisessa osassa käyn läpi elokuvan leikkausrat-

kaisuja kohtaus kohtaukselta, ja pyrin perustelevaan konkreettisemmin tekemiäni ratkaisuja ja kohtausten muotoutumiseen liittyviä seikkoja.

2. MIKSI ELOKUVIA LEIKATAAN?

Tultuani kouluun luulin tietäväni miksi elokuvia leikataan. Minulla oli mielestäni suhteellisen selvä käsitys elokuvatuotannosta ja siitä miten elokuvat ylipäätänsä syntyvät. Olin tietoinen, että elokuvat kuvataan hyvinkin epäkronologisessa järjestyksessä ja nämä otokset myöhemmin liitetään yhteen, jotta niistä tulee kohtauksia, jotka luovat ymmärrettävän kokonaisuuden. Tiesin, että elokuvalla luodaan äänimaailma jälkeensä lisätyistä elementeistä, jotka eivät välttämättä ole itse kuvaustilanteessa kuultavissa. Olin siis mielestäni tietoinen työkaluista joilla elokuva tehdään, mutta miten näitä työkaluja käytetään ja mitä mahdollisuuksia ne tarjoavat siitä olin hyvinkin tietämätön.

Leikkauksen luulin olevan vain oikeiden otosten yhdistämistä toisiinsa. Periaatteessa sitähan se onkin, mutta jo oikeiden otosten määrittäminen ei välttämättä ole niin yksinkertaista. Koulun aikana leikattuani harjoitustöitä ja nyt opinnäyte-elokuvaa olen tullut tietoisemmaksi monista muistakin yksinkertaisista asioista, jotka tähän oikeiden otosten yhdistämiseen kuuluu. Yksinkertaisuudestaan huolimatta ne eivät ole aina näyttäneet itsestään selvinä asioina. Tietämykseni leikkauksen mahdollisuuksista elokuvanteon työkaluna on siis karttunut. Vastaisin nyt kysymykseen miksi elokuvia leikataan, varsin toiseen tapaan, kuin kouluun tullessani. Tämä opinnäytetyöni kirjallinen osuus toivottavasti vastaa tähän kysymykseen, ja ennen kaikkea siihen miten oikeat otokset ja kohtaukset löysivät paikkansa Veden ääri- elokuvassa.

3. ENNEN LEIKKAUSTA

3.1 Käsikirjoitus

Elokuvan lopputyöryhmä muodostui varsin aikaisessa vaiheessa, jolloin käsikirjoitustakin vielä työstettiin. Kuvaaja toimi myös elokuvan käsikirjoittajana, ja yhdessä ohjaajan kanssa he pääasiassa kehittivät käsikirjoitusta eteenpäin. Itse en ollut aktiivisesti mukana käsikirjoituksen muokkaamisessa, mutta luin kuitenkin lähes jokaisen version ja pyrin antamaan kommentteja muutoksista. Seurasin siis suhteellisen aktiivisesti lopullisen käsikirjoituksen syntyä. Leikkaaja ei yleensä ole näinkään aktiivisesti mukana elokuvan kirjoitusvaiheessa, vaan yleisesti ottaen aloittaa työnsä kuvausten aikana tai jälkeen, luettuaan vain lopullisen käsikirjoitusversion. Pelkäsin hieman sitä, että käsikirjoitusvaiheessa mukana oleminen saattaisi olla jopa haitallista itse leikkauksen kannalta. Käsikirjoitus on loppujen lopuksi kirjallinen teos, jota ymmärretään eri tavoin kuin elävää kuvaa. Liiallinen käsikirjoituksen tunteminen saattaa sokeuttaa leikkaajaa näkemästä kuvan välittämiä viestejä. Takaraivoon iskostuneen kirjoitetun kielen välittämän informaation saattaa tällöin lukea kuvasta, vaikka se ei siinä olisikaan. Leikkausprosessin alkuvaiheessa tämä käsikirjoituksen haamu verhosi jonkin verran silmiäni, mutta tähän palaan myöhemmin käsitellessäni itse leikkausvaihetta.

Loppujen lopuksi koin osuuteni käsikirjoitusprosessissa ja elokuvan esituotannossa itselleni hyödyllisenä. Tämä prosessi vahvisti tunnettani, että kaikki ovat tekemässä samaa elokuvaa ja ovat samalla aaltopituudella yhteisestä päämäärästä. En osaa sanoa kuinka suuri vaikutus tällä oli varsinaiseen leikkaukseen, mutta itse koin tämän kuitenkin tärkeänä oman tekemiseni kannalta.

3.2 Tyyli

Elokuvan hengestä ja tyylistä olimme työryhmän kanssa puhuneet yleisesti, lähinnä liittyen kuvauksellisiin asioihin. Kuvaaja ja ohjaaja kävivät tätä suunnitteluprosessia läpi pääsääntöisesti kuitenkin kahden kesken. Varsinaisesti leikkauksen tyylistä emme ennakkosuunnitteluvaiheessa puhuneet, enkä itse kokenut tätä edes tarpeellisena.

Minusta tuntuu teennäiseltä ja nurinkuriselta suunnitella leikkauksen tyyliä siinä vaiheessa, kun mitään ei ole vielä kuvattu. Itse koen, että suurimmat leikkaustyyliin vaikuttavat ratkaisut tehdään ennen kaikkea kuvauksen ja ohjauksen suunnittelussa. Tyylistä toki voi ja pitääkin puhua, mutta leikkauksen irrottaminen omaksi tyylilliseksi kokonaisuudeksi kuvauksesta ja ohjauksesta ennakkosuunnitteluvaiheessa tuntuu minusta älyttömältä.

Kävimme lopputyöryhmiemme kanssa Yleisradiolla myymässä heille ennakkoon elokuviamme. He kyselivät erilaisia kysymyksiä, yrittäen hahmottaa minkälainen elokuvasta olisi tulossa ja mihin tyyliin me sen toteuttaisimme. Eniten äänessä olivat luonnollisesti ohjaaja sekä kuvaaja. Lopulta esitettiin kysymys koskien leikkauksen tyyliä. Änkytin vastaukseksi jotain siihen tapaan, että leikkauksen on tarkoitus tukea kuvakerronnan tyyliä ja olla uskollinen asettamillemme lähtökohdille miten kertoisimme tarinan. Eli toisin sanoen kerroin ympärilyöreästi leikkauksen tukevan sitä, mitä ohjauksesta ja kuvauksesta aikaisemmin sanottiin. Silloin vastaukseni tuntui jostain syystä typerältä, ja minusta tuntui, että olisi pitänyt selittää paljon vuolaammin miten tulen elokuvan leikkaamaan, minkälaista tyyliä se tulee edustamaan. Mutta seison kuitenkin vastaukseni takana, jopa enemmän nyt kuin silloin. En tuolloin tietenkään perustellut vastaustani, mutta nyt sen teen.

Kuten aikaisemmin sanoin mielestäni leikkaustyyli syntyy suhteessa kuvattuun materiaaliin, siihen miten käsikirjoituksen sisältö on saatettu eläviksi kuviksi. Itse

tyyliin liittyvät ajatukset alkavat muovautumaan vasta silloin kun materiaali on silmiäni edessä, kun näen miten kaikki ennakkosuunnitelmat ovat toteutuneet. Enkä tällöinkään välttämättä ajattele asiaa kovinkaan aktiivisesti. Luontevin tapa itselleni lähestyä leikkausta tai tyyliä on tunnepohjainen materiaalin tarkasteleminen. Kuvatut kuvat väistämättä vaikuttavat tajuntaan, luovat mielikuvia ja tunteita, joille pitää vain olla uskollinen ja yrittää aistia niistä olennainen. Mielestäni on täysin nurinkurinen ajattelutapa lähestyä materiaalia ja leikkausta tyylin kautta, sillä tyyli tulee loppujen lopuksi materiaalista itsestään. Leikkaajan tehtävä on vain löytää tämä oikeiden valintojen kautta.

Me olimme tekemässä draamallista lyhytelokuvaa, joka tukeutuisi perinteiseen elokuvakerrontaan ja näkymättömään leikkaukseen. Sen enempää tyylistä en prosessin alkuvaiheessa pysty sanomaan, koska en ole nähnyt ruutuakaan kuvattua materiaalia. Tunne, että kaikki olivat samalla aaltopituudella, siitä minkälainen elokuvasta oli tulossa, oli oman tekemiseni kannalta paljon tärkeämpää, kuin leikkaustyyliä koskevat keskustelut.

3.3 Kuvasuunnittelu

Kohtauksia ei pääsääntöisesti toteutettu perinteiseen tapaan, johon kuuluu kuvata yksi laaja master-kuva, joka kattaa koko toiminnan ja tämän lisäksi tiiviimmät kuvat kohtauksen henkilöistä ja heidän toiminnoistaan. Kuvasuunnittelu oli tehty mielestäni varsin tarkkaan, monesti jopa hyvin pitkälle leikkaustakin ajatellen. Tämä työskentelytapa tuntuu minusta luonnolliselta ja tehokkaalta, vaikkakin näin toteutettuna leikkaajalle saattaa jäädä vähemmän vaihtoehtoja toteutukseen, varsinkin jos kuvasuunnitelma ei toimi halutulla tavalla. Esimerkkinä tästä on Veden ääri- elokuvasta pois jäänyt kohtaus, jossa Virva kysyy Siljaa mukaansa vessaan. Kohtaus oli toteutettu yhdellä kuvalla, joka ei kuitenkaan onnistunut välittämään tarvittavia tunteita eikä informaatiota.

En siis tämän yhden kuvan puitteissa pystynyt vaikuttamaan leikkauksella tähän kyseiseen kohtaukseen. Tätä kohtausta käsittelen tarkemmin kohtausten leikkaustratkaisut osiossa sivulla 28 kohtauksen 17 yhteydessä.

Mielestäni on kuitenkin erittäin tärkeää tietää jo kuvaustilanteessa miltä lopullisen kohtauksen halutaan näyttävän, ja minusta on leikkaajana palkitsevaa huomata kuvien löytävän oikeat paikkansa kuin itsestään hyvän kuvasuunnittelun tuloksena. Toisaalta voi olla haitallista tukeutua liiaksi tarkkaan ennakkosuunnitelmaan, sillä tämä saattaa vähentää materiaalin määrää ja sen tarjoamia vaihtoehtoja. Epäonnistumisen riskit ovat näin suuremmat, varsinkin jos materiaalin puitteissa ei ole mahdollista rakentaa kohtausta vaihtoehtoisella tavalla, joka tukisi kuitenkin alkuperäisideaa ja koko elokuvaa. Jokaisessa kouluaihana leikkaamassani elokuvassa olen kaivannut tiettyjä kuvia lisää ja löytänyt itseni sadattelemasta materiaalin vajaavaisuutta. Mutta juuri tämä ongelmien ratkominen ja vajaavaisuuksien peittely on osa leikkaajan työtä. Turha sadattelu ja olemattomien kuvien perään haikaileminen vain haittaavat tätä. Kun tietää mitä hakee ja osaa asettaa itselleen tavoitteen, on kohtauksesta helpompi saada toimiva, materiaalin vajaavaisuuksista tai ennakkosuunnitelmien toimimattomuudesta huolimatta.

3.4 Kuvaukset

Vastoin kaikkea mitä koulussa ja kirjoissa opetetaan, päädyin sabotoimaan leikkaajan rooliani olemalla mukana kuvauksissa ja toimimalla vielä kuvaussihteerinä. Aikaisemmin mainitsin pelkoni käsikirjoituksen liiallisen sisäistämisen haitallisuudesta itse leikkaukseen. Täysin varauksetta en myöskään suhtautunut kuvaussihteerin rooliini. Mitä lähemmäksi kuvausjakso ja samalla myös leikkausvaihe kävi, sitä vähemmän pyrin lukemaan käsikirjoitusta. Uusistakin versioista kävin läpi vain muutokset. Lähtökohtani oli ikään kuin aktiivisesti unohtaa käsikirjoitus, vaikka tiedostin tämän mahdottomuuden.

Katsoimme joka kuvauspäivän päätyttyä materiaalit läpi ohjaajan ja kuvaajan kanssa. Nämä katselmukset vahvistivat uskoani siihen, että jaoimme samankaltaiset näkemykset elokuvan suhteen. Kuvauksissa en voinut täysin välttyä leikkaamasta kohtauksia päässäni sitä mukaan kun niitä kuvattiin. Tästä huolimatta yritin olla ajattelematta tulevaa leikkausta yhtään sen enempää kuin kuvaussihteerin kuuluu. Olen tietoinen siitä minkä takia ei yleisesti ottaen pidetä kannattavana, että leikkaaja on mukana kuvauksissa. Kun ei tiedä missä olosuhteissa ja miten kuvat ovat syntyneet, niistä on helpompi aistia vain se minkä itse kuva välittää. Jos on ollut mukana kuvauksissa, saattaa ennen kohtauksen purkittamista hotkaistu vanukas lämmittää mieltä vielä silloinkin, kun kyseistä otosta tarkastelee leikkauspöydällä. Tämä taas saattaa alitajuisesti vaikuttaa kykyyn aistia tästä otoksesta vain se mikä siinä itsessään on. Walter Murch puhuu tästä kirjassaan *In the blink of an eye*. Hän korostaa, että leikkaajalla on hyvä olla tietty neitseellisyys materiaalin suhteen. Myös kuvan ulkopuolelle näkemisessä on hänen mukaansa omat haittansa, jotka voivat aiheuttaa sokeutumista materiaalin potentiaalille.

Tästä kaikesta huolimatta en kuitenkaan usko, että osallistumiseni kuvauksiin vaikutti leikkauksen lopputulokseen haitallisesti. Itse leikkausprosessiin tämä on saattanut vaikuttaa. Saattaa olla, etten ole osannut luopua joistain kuvista tai nähnyt jonkun asian tärkeyttä yhtä nopeasti ja vaivatta, kuin jos en olisi ollut mukana kuvauksissa.

4 LEIKKAUSPROSESSI

4.1 Kuvien valinta

Materiaalia oli noin viisi tuntia, ja näiden kaappaamiseen, eli tietokoneelle leikkausohjelmaan siirtämiseen minulta meni noin puolitoista työpäivää. Kaappausvaiheessa pyrin tutustumaan materiaaliin mahdollisimman vähän. Varsinaisen materiaalin analyttisemmän tarkastelun aloitin ennen raakaleikkausversion tekemistä, kun haluttu materiaali oli kokonaisuudessaan koneella. Tässä vaiheessa materiaali näyttää vielä tuoreena ja valintaprosessi on helpompi. Kuville ja niiden viesteille on herkempi kuin myöhemmin. Tämä on minulle luontevalta tuntuva työtapa, sillä haluan käydä materiaalia läpi kronologisessa järjestyksessä sekä hyppiä kuvaparien ja eri otosten välillä. Kaappausvaiheessa en ainakaan tietoisesti ajattele kuvia suhteessa toisiinsa ja miten näistä rakentuisi kohtausta. Pyrin vain valitsemaan teknisesti ja ilmauksellisesti parhaat palat olemassa olevasta materiaalista. Työtavakseni on muodostunut, etten ainakaan heti haali kaikkea materiaalia koneelle, vaikka huonommistakin otoksista saattaa löytyä loistavia hetkiä ja parhaassa tapauksessa elintärkeitä virheitä, jotka yllättäen palvelevatkin kohtausta.

Tässä elokuvassa kaappasin kokonaisesta materiaalmäärästä noin kaksi kolmannesta. Tämä hylätty kolmannes muodostui kuvaus- ja materiaalinläpikäyntitilanteissa teknisesti tai ilmauksellisesti heikoiksi todetuista otoksista. Tällä materiaalilla aloitin leikkauksen, ja jatkoinkin sitä hyvin pitkälle.

Minusta on hyvä ottaa hylätyn materiaalin kanssa myöhemmin niin sanotusti toinen kierros, kun leikkauskin on jo pidemmällä. Kun leikkauksen aloittaa, on elokuvasta tietynlainen mielikuva, jonka käsikirjoitus on väkisinkin istuttanut päähän. Leikkausprosessin aikana nämä mielikuvat saattavat muuttua, kun kuvat ja kohtaukset alkavat elää omaa elämäänsä. Sitä saattaa huomatakin leikkaavansa hieman toisenlaista elokuvaa kuin aloittaessaan. Palasin siis myöhäisem-

mässä vaiheessa leikkausta aikaisemmin hylkäämäni materiaalin äärelle. Tällöin elokuvan rakenne oli leikkauksessa hahmottunut varsin pitkälle ja erosi myös käsikirjoituksesta. Elokuva oli muotoutumassa suuntaan, joka osittain poikkesi alun mielikuvista. Olin pitänyt tätä uutta materiaalin läpikäyntiä varten itselleni kirjaa mitä kaikkea elokuva mahdollisesti tarvitsisi, aina ilmeistä ja tunteista tiettyihin liikkeisiin. Tässä vaiheessa hylätty materiaali näyttäytyi eri valossa kuin aikaisemmin. Valintaprosessi on uskoakseni näin helpompi kuin jos olisin alusta asti altistanut itseni koko materiaalille. Nyt aikaisemmin virheelliseksi havaittu otos saattaa yhtäkkiä näyttäytyä kohtausta parantavana muutoksena. Itse koen tämän työskentelytavan säästävän aikaa ja se tuntuu minulle luonnollisimmalta.

4.2 Raakaleikkaus

Jännittävin ja pelottavin vaihe leikkausprosessissa on, kun kohtaukset saatetaan raakileina toiminnalliseksi jatkumoksi. Tämä raakaleikkausversio, tai 0-versio, voi paljastaa elokuvan heikkouksia. Uskon kuitenkin kohtausten raakilemaisuu-den ja etenkin niiden vielä jäsentymättömän suhteen toisiinsa olevan pääsyy siihen, että tämä versio aiheuttaa yleensä epätoivon tai pettymyksen tunteita, etenkin ohjaajalle jolla on lähin suhde itse elokuvaan. Vaikka itse elokuva on tässä vaiheessa vielä täysin keskenkasvuinen ja rampa, on tämä silti ensimmäinen kerta, kun pystyy pääpiirteissään näkemään sen minkälainen elokuvasta mahdollisesti tulee. 0-versio saattaa sotia väkivaltaisestikin ennakkokäsityksiä vastaan ja juuri tämän takia saattaa nähdä vain sen mitä elokuva ei olekaan.

Itse uskon, että mitä raaempi tämä elokuvan ensimmäinen versio on, sitä paremmin se palvelee koko elokuvan leikkausprosessia. Raakaleikkausta voisi mielestäni verrata kirjoittamisprosessiin. Ajatuksen juoksun kirjaaminen paperille saattaa poikia lisää ajatuksia, kun taas yhden johtoajatuksen kirjoittaminen mahdollisimman valmiiseen muotoon saattaa estää näiden syntymistä tai vaihtoehtoisten kerrontatapojen havaitsemista. Tätä ajatusta noudattaen kokosin myös

ensimmäisen raakaversion luottaen pääsääntöisesti intuitioon. Pysin välttämään tekemästä suurempia leikkauksellisia ratkaisuja. En poistanut mitään juonellisia elementtejä vaikka se olisi tuntunut tarpeelliselta, enkä myöskään leikkannut kohtauksia niin sanotusti liian valmiiksi. Pysin käyttämään kaikkia kuvia, jotta kohtauksista pystyisi näkemään mitkä ovat materiaalin puitteissa mahdollisuudet sen rakentamiseksi. Täysin en kuitenkaan pystynyt hillitsemään kokeilunhaluani, ja joitain kohtauksia leikkasin valmiimmaksi kuin toisia.

Pelkään, että mitä valmiimmaksi leikkaan näin alkuvaiheessa, sitä vaikeammaksi teen itselleni materiaalin tarjoamin eri mahdollisuuksien havaitsemisen. Tässä vaiheessa leikkausta haluan siis pitää silmäni ja mieleni mahdollisimman avoimena eri vaihtoehdoille. Tämä ensimmäinen raakaversio on siis ikään kuin runko tai hahmotelma, jonka pohjalta näen varsinaisen leikkauksen alkavan. Vasta tämän version jälkeen aloin leikkaamaan kohtauksia enemmän ajatuksen kanssa, asettan selvempiä päämääriä kohtauksille ja miettien kohtausten suhteita toisiinsa rakenteen muodostumisen kannalta.

Raakaleikkauksenvaiheessa ja vielä ensimmäisten varsinaisten versioiden leikkauksenvaiheessa, aikaisemmin mainitsemani käsikirjoituksen haamu oli vielä läsnä tekemisessäni. Luonnollisesti raakaleikkauksenversio noudatti käsikirjoitusta varsin orjallisesti, mutta varhaisessa vaiheessa kävi selväksi, että rakenteeltaan elokuva tuntui osittain epäloogiselta ja kaipasi uudenlaista jäsentelyä leikkauksipöydällä. Tarina alkoi elämään omaa elämäänsä kuvina ja käsikirjoituksen haamu poistui kummittelemasta rakenteen hakiessa uusia uomiaan.

4.3 Leikkaus- Kolmas käsikirjoitusvaihe

Käsikirjoitus oli mielestäni varsin ehyt ja valmiin tuntuinen jo ennen viimeistä versiota, jonka pohjalta elokuva lopulta kuvattiin. Muutokset kirjoitusprosessin loppupuolella eivät olleet kovinkaan radikaaleja ja ne kohdistuivat lähinnä koh-

tausten sisäisiin tapahtumiin, eivätkä rakenteellisiin seikkoihin. Käsikirjoituksen eheydestä huolimatta, siinä esiintynyt tarina ei välittynytäkään yhtä loogisena ja ehyenä, kun kuvat löysivät paikkansa kohtausten sisällä ja kohtaukset alkoivat elämään keskenään. Tässä tuli esille käsikirjoituksen ja elävän kuvan erot. Elokuva luetaan eri tapaan kuin kirjoitettua tekstiä, ja leikkauksen tehtävä on tehdä käsikirjoituksen tarinasta kuvina luettava kokonaisuus. Elokuvan rakennetta oli siis tarpeen muuttaa leikkauspöydällä. Mutta oikeiden ratkaisumallien löytäminen ei käynyt käden käänteessä.

Yksi esiin tullut ongelma oli veden osuus elokuvassa. Veden on tarkoitus olla Siljalle lohduttaja ja ystävä mutta samalla siitä muodostuu pelottava elementti elokuvan edetessä kohti loppuaan. Kaikki kuvaukselliset ratkaisut veden ja Siljan suhteen luomiseksi eivät olleet onnistuneita ja näitä jouduttiin leikkaamaan pois. Veden ja Siljan välinen suhde jäi liian vähälle huomiolle ja tuntui tarpeelliselta yrittää edes vähän syventää tätä. Näitä ongelmia ja yrityksiä niiden ratkomiseen käsittelen tarkemmin kohtausten leikkausratkaisut osiossa kohtauksissa kuusi ja yhdeksän, nämä löytyvät sivuilta 22 ja 24.

Käsikirjoitusvaiheessa opettajamme nosti esiin kysymyksen elokuvan dramaturgisesta kehityksestä. Hän kyseenalaisti Siljan henkilöahmon kehityskaaren, onko tehokasta tarinankerrontaa, että kotona sekä koulussa menee huonosti ja muutosta tästä tilasta tapahtuu vasta Siljan tavattua Virvan. Leikkaustaipaleen alkuvaiheessa tuntui, että kotiolut esiintyivät ahdistavampana kuin koulun ilmapiiri, jossa tapahtumien pääpaino kuitenkin on. Elokuvan alkuun oli tunteen tassa ladattu paljon, ja kun tarina lähti käyntiin siirryttäessä kouluun, mielenkiinto tuntui lopahtavan. Nämä koulun tapahtumat toivat tarinaan informaation ja juonenkehityksen kannalta paljonkin, mutta eivät vastanneet alun kotikohtausten asettamaan tunnelataukseen. Tuntui myös, että kotona viivytettiin liian kauan eikä tarina meinannut lähteä käyntiin. Kouluun piti siis siirtyä aiemmin ja Siljan ja äidin välinen kohtaus ennen kouluun lähtöä siirtyi myöhemmäksi. Tämä muutenkin ongelmallinen kohtaus löysi mielestäni lopulta ansaitsemansa paikan,

mutta käsittelen tätä kohtausta kymmenen tarkemmin kohtausten leikkausratkaisut osiossa sivulla 24.

Koti- ja kouluolojen tunnelatauksellisia suhteita pyrittiin muuttamaan, jotta löydettäisiin näiden tarinan etenemistä palveleva oikea suhde. Lähestymistapoja tähän oli kaksi. Ajatuksena oli, joko vähentää kotona vallitsevaa väkivaltaista ilmapiiriä ja keskittyä vain Siljan yksinjäämiseen vanhempiensa ongelmien keskellä, jolloin kouluolot nousisivat mahdollisesti merkityksellisemmiksi ja tunnelataus kasvaisi. Tämä versio sai nimekseen kotiolut paremmin. Toinen lähestymistapa oli päinvastainen, tässä oli tarkoitus vahvistaa ja lisätä kodin ahdistavaa tunnelmaa, jolloin nämä tapahtumat nousisivat selvemmin Siljan pahan olon ja yksinäisyyden syiksi. Tämä versio puolestaan nimettiin kotiväkivalta -versioksi. Kotona vallitsevaa väkivaltaisuutta ja ahdistusta oli helppo poistaa, mutta vastaavasti koulukohtauksiin ei saanut yhtä helposti lisää potkua. Koti- ja koulukohtausten suhteet eivät tuntuneet edelleenkään täsmäävän. Tämä kotiolut paremmin -versio tuntui vain laahaavan tasaisesti ilman minkäänlaista nousua. Toinen vastakohtainen ratkaisumalli, kotiväkivalta -versio osoittautui toimivammaksi ja tämän version pohjalta lähdin työstämään leikkausta eteenpäin. Osa tähän versioon syntyneistä ratkaisuista karsiutui prosessin aikana, mutta tuntui, että tämä versio avasi silmiämme sille mihin suuntaan elokuvan rakenteen tulisi muotoutua. Yksi tällaisista ratkaisuista oli yhden kuvan kohtaus, jossa Silja värittää aggressiivisesti huoneessaan ja vanhempien riitelyä kuuluu alakerrasta. Tämän käyttämättä jääneen laajan kuvan olin pihistänyt elokuvan alun kohtauksesta, jossa Silja värittää huoneessaan. Lisäsin vielä vanhempien riitelyn taustalle irtoäänitetyistä repliikeistä, jotka olivat tarkoitettu muualle. Tämän kohtauksen leikkasin kotiväkivalta-versioon ensimmäisen kouluosion jälkeen, juuri sen jälkeen kun Virva on esitellyt itsensä Siljalle. Tarkoituksena oli edellä mainittuun tapaan lisätä kodin ahdistavaa ilmapiiriä ja tuntui myös tarpeelliselta jaksottaa kouluosuuksia näyttämällä Siljaa välillä kotonaan. Tästä leikkauksellisesta ratkaisusta poiki idea käyttää parina tälle kohtaukselle myös aikaisemmasta kohtauksesta pihistettyä kuvaa, jossa Silja on veden äärellä. Ajatuksena oli näyttää Silja veden äärellä seurauksena tästä vanhempiensa riidasta. Tämä myös korosti Siljan ja

veden suhdetta, jonka tarpeellisuuteen aikaisemmin olen viitannut. Lopulta kuitenkin päädyimme poistamaan vanhempien riitelyn muun muassa sen takia, että pelkkä kuva Siljasta veden äärellä kertoi saman kuin tämä kohtauspari ja tarjosi jopa vaihtoehtoisia tapoja lukea tätä kohtausta. Riitelykohtauksen poistoon löytyi myös muita syitä, mutta niihin ja muihin lopullista leikkausversiota koskeviin ratkaisuihin paneudun myöhemmin. Vaikka tämä kohtaus ei lopulta lunastanut paikkaansa elokuvassa, se oli tärkeä itse leikkausprosessin kannalta ja sen vaikutukset näkyvät myös lopullisessa elokuvassa.

Elokuvasta poisjäänyt yhden kuvan kohtaus, jossa vanhemmat riitelevät alakerrassa.

4.4 Versiointi

Aikaisemmat leikkaamani koulutyöt ovat olleet lähes poikkeuksetta paljon lyhyempiä kuin Veden ääri. Niiden lyhydestä johtuen ei leikkausvaiheessa ole voinut tehdä pahemmin rakenteellisia muutoksia, eikä tarinoiden pienimuotoisuuden takia tähän ole juuri ollut tarvettakaan. Veden äänen materiaalin puitteissa tähän oli mahdollisuus, ja rakenteellisia muutoksia myös tarvittiin.

Kun oli havaittu tarve jäsentää elokuvan rakennetta leikkauspöydällä, päätin käyttää varsin yleistä tapaa hahmottaakseni visuaalisesti mistä palasista tämän elokuvan kaari koostui. Kokosin kohtauksia edustavista paperin palasista elokuvan kohtaus kohtaukselta silmiäni eteen ja kirjasin lapuille kunkin kohtauksen funktion ja miten se vie tarinaa eteenpäin. Näiden palikoiden avulla oli helppo leikitellä rakenteen kanssa ja tämä tuntui toimivan hyvänä ajatusten verryttelynä

ja se avasi silmiäni sille, kuinka paljon kohtausten paikkoja pystyisi muuttamaan ja silti tarina pysyisi ymmärrettävänä. En kuitenkaan käyttänyt tätä paperipalakaarta koko leikkausprosessin ajan, vaan se toimi alussa enemmänkin mielikuvituksen vapauttajana. Myöhemmin kirjoitin vain paperille erilaisia kohtausketjuja ja sekaviakin idean poikasia. Suurin osa ideoista tuli silloin kun en istunut leikkaamassa tietokoneen äärellä, vaan olin kauppareissulla tai istuin kotona tuijottamassa seiniä. Tuntui, että ajatus juoksi paljon nopeammin, kun kuvat ja kohtaukset eivät olleet konkreettisesti silmiäni edessä, vaan muhivat jossain alitajunnassa. Näistä ideoista syntyikin erilaisia kokeiluversioita suhteellisen paljon, ja jotkut näistä olisi voinut ehkä jättää tekemättä. Näin jälkikäteen tuntuu, että jonkin verran tuli kokeiltua hullujakin ideoita pelkästä kokeilun ilosta. Vaikka saattaa olla, että hulluimmatkin ideat ovat poikineet järkevämpiä ratkaisumahdollisuuksia, jotka on lopulta todettu toimiviksi ja jäänet ainakin jossain muodossa lopulliseen elokuvaan.

Pääsääntöisesti yritin pitää työskentelytapani kurissa ja noudattaa jonkinlaista logiikkaa omassa työskentelyssäni. Pysin jokaisen työvuoron jälkeen katsomaan elokuvan alusta loppuun, kirjaten samalla itselleni ylös epäkohtia ja kysymyksiä seuraavaa vuoroa varten. Näistä muodostui ikään kuin seuraavan päivän työlistaa ja se sai usein lisäyksiä juuri näiden kauppareissujen ahaa-elämysten jälkeen. Aloittaessani työvuoron katsoin koko elokuvan tai juuri kysymyksiä herättäneet kohtaukset, ennen kuin tein niille mitään, sillä silmiinsä ja päähänsä pystyy luottamaan enemmän päivän alussa kuin lopussa. Ahertaessa kauankin yhden kohtauksen kimpussa saattaa silmät sokeutua, eikä omaan arvostelukykyyneen uskalla enää luottaa.

Koen, että leikkaajan työhön kuuluu löytää konkreettisia syitä ja ratkaisumalleja ongelmiin, jotka monesti ilmaistaan hyvinkin abstraktisti. Erinäisiä kommentteja elokuvasta sateli pitkin leikkausprosessia. Milloin tarina laahasi tai koko elokuva oli jotenkin sirpalemainen, tai tietty kohtausta oli irrallinen. Monesti yhdyin näihin kommentteihin täysin. Tämä vain osoittaa, kuinka vaikeaa oikeiden ratkaisujen ja konkreettisten syiden löytäminen voi olla. Mutta jos missään ei varsinaisesti

ole mitään vikaa, voi vaihtoehtoisten versioiden pyörittelystä tulla vain leikkaajan itsensä huvittamista, joka ei vie leikkausprosessia eteenpäin. Itse syyllistyin tähän jossain määrin ja tulin pohtineeksi prosessin aikana velvollisuuttani käsikirjoitusta ja itse lähtöideaa kohtaan. Pelkäsin mahdollisuutta, että viehättyisimme liikaa ratkaisuista kertoa tarina eri tavalla, sillä seurauksella, että jotain oleellista jäisi näiden ratkaisujen jalkoihin. En kuitenkaan kokenut silloin, että näin olisi tapahtunut ja vielä vähemmän uskon tähän nyt. Kuten aikaisemmin olen sanonut käsikirjoitus on kirjallinen teos ja leikkaajan on ensisijaisesti oltava uskollinen materiaalille. Loppujen lopuksi rakenteelliset tai muut muutokset eivät olleet niinkään suuria ja keskittyivät pääsääntöisesti kertomaan samat asiat hieman eri tapaan.

4.5 Ajan illuusio

Kohtaukset alkoivat lopulta löytää omat paikkansa ja leikkaus alkoi muutenkin lähestyä lopullista versiotaan. Olen aikaisemmin käynyt läpi keskeisimpiä syitä minkä takia rakennetta alun perin lähdettiin muuttamaan, mutta näillä muutoksilla pyrin myös vaikuttamaan minua jo ensimmäisissä leikkausversioissa häirineeseen ongelmaan. Tämä oli se, ettei ajankulku elokuvassa tuntunut minusta hahmottuvan riittävän pitkälle aikavälille. Tuntui siltä, kuin tapahtumat olisivat edenneet liian nopeasti. Seuraava kohtaus hahmottui melkein seuraavaksi päiväksi, eikä tämä palvellet tapahtumien välittämää keskeisintä sisältöä, lähinnä Siljan ja Virvan ystäväystymisen osalta. Ei ollut uskottavaa, että nämä kaksi ystäväystyisivät niin nopeassa ajassa, sillä se tuntui liian helpolta. Tämä ei ollut tehokasta eikä elokuvallista tarinankerrontaa.

Elokvakerronnan ja leikkauksen yksi kiehtovimpia mahdollisuuksia on mielestäni juuri ajan manipulointi. Sillä mitä ei näytetä, voidaan kertoa enemmän kuin sillä mitä näytetään ja tällä mahdollistetaan pitkänkin ajankulun välittäminen varsin lyhyessä ajassa. Kahdella peräkkäisellä kohtauksella voidaan luoda katso-

jalle mielikuvan tapahtumista, jotka sijoittuvat näiden kahden kohtauksen väliin. Yksi tärkeimmistä tämänkaltaisista ratkaisuksista oli Siljan ja äidin aamukohtauksen siirtäminen myöhemmäksi, joka toimi näin myös aikahyppynä tukien Siljan ja Virvan ystäväystymisen kehityksen uskottavuutta.

Vaikka elokuva toimi paremmin ajankulun illuusion lisääntyttyä, tuntui se minusta jollain tapaa liian lyhyeltä. Tarina tuntui menevän eteenpäin liian nopeasti ja tuntui, että elokuva ehkä tarvitsisi, viipyilevämpää leikkausta ja rytmiä, vaikka itse henkilökohtaisesti pidän nopeatempoisesta tarinankerronnasta. Materiaalia en kuitenkaan saanut taipumaan tähän viipyilevämpään ja rauhallisempaan tyyliin, ja minulle valitettavasti lopullinenkin leikkausversio tuntuu jollain tapaa liian lyhyeltä. Tämän ongelman kanssa painin siis jo leikkausvaiheessa, enkä vieläkään osaa täysin sanoa mistä tämä tunne johtuu. En usko tämän ainakaan täysin liittyvän kuvauksen toteutukseen, vaikka saattaa olla, että kiireisen kuvausaikataulun takia jäi toteuttamatta tunnelmallisia ja tarinaa rikastuttavia nyansseja, joista olisi tullut tarvittava lisä itse valmiiseen elokuvaan. Saattaa myös olla, että ainakin tässä elokuvassa, pitkän elokuvan dramaturgian mahduttaminen näin lyhyeen muotoon aiheuttaa tunteen tarinan lyhyydestä. Lukiessani ensimmäisiä käsikirjoituksia, muistan ajatelleeni, että niistä lähtökohdista olisi helposti saanut pidemmänkin elokuvan. Ehkä tämä kyseinen tarina olisi ansainnut ajan suhteen suuremmat puitteet, tai sitten ajan kulkua ja juonen kehitystä olisi pitänyt lähestyä eri ratkaisuin. Toivon näiden tuntemuksieni johtuvan vain omasta turtumisestani itse elokuvaan, ja etteivät katsojat kokisi näitä samoja tuntemuksia katsoessaan tätä elokuvaa.

4.6 Koekatselut

En usko, että ihminen, joka ei tunne elokuvan tekoprosessia pystyy täysin ohittamaan leikkausvaiheen raakilemaisuuuden ja asennoitumaan siihen, ettei katso valmista elokuvaa. Äänitöitä tässä vaiheessa ei vielä ole tehty, joten äänimaailma

on erittäin karu ja saattaa olla teknisessä heikkoudessaan maallikolle jopa katsomiskokemusta häiritsevä tekijä. Leikatessani pyrin huomioimaan myös ääntä. Yritin pitää huolen, ettei äänen tekninen heikkous häiritsisi katsomiskokemusta ja mykkänä kuvattuihin kohtauksiin rakensin edes jonkinlaisen äänimaailman samaisesta syystä.

Näytimme ulkopuolisille ihmisille eri leikkausvaiheita muutaman kerran leikkausprosessin aikana. Kun elokuva alkoi lähestyä lopullista leikkausversiota, halusimme näyttää sen suuremmalle yleisölle ja kuulla heidän mielipiteitään ennen kaikkea liittyen tiettyihin ongelmakohtiin ja tekemiimme ratkaisuihin. Tässä leikkaurakan loppuvaiheessa aloin jonkin verran jo kyseenalaistamaan omaa harkintakykyäni, ja ohjaajankin silmät olivat altistuneet elokuvalla ja sen eri versioille paljon enemmän kuin prosessin alkuvaiheiden aikana. Tuntui siis, että tuoreiden silmien lainaaminen oli paikallaan ja odotimme ehkä liikaakin tältä viimeiseltä koekatselulta.

Vaikeinta koekatseluissa on saada ihmisiltä vastauksia tarvittaviin tai haluamiinsa asioihin ilman johdattelua, ja muuttaa heidän kommenttinsa leikkausta parantaviksi ratkaisuuksi. Kun katsoja jälkikäteen kertoo katselukokemuksesta tai miten ymmärsi tietyn kohtauksen, ei hän voi mielestäni välttyä itse katsomiskokemuksen jälkeiseltä järkeilyltä. Ihminen haluaa ymmärtää näkemänsä, jos hän ei ymmärtäisikään näkemäänsä katsomishetkellä, niin hän ainakin yrittää ymmärtää tai esittää ymmärtävänsä, kun hän pukee kokemuksensa sanoiksi. Tämän vuoksi en pystynyt täysin varauksetta luottamaan koekatselijoiden kommentteihin ja monessa tapauksessa niiden abstraktisuus vaikeutti kommenttien tulkin-
taa. Tämä leikkausversio myös jakoi katselijoiden mielipiteitä elokuvaa kohtaan. Osa mielipiteistä osui hyvin lähelle sitä mitä elokuvalla haluttiin kertoa ja minkälaisena me työryhmän kanssa näimme tarinan ennen kuin sitä oli kuvattu. Huolimatta kaikesta skeptisyydestäni kommentteja kohtaan, nämä mielipiteet tuntuivat huojentavilta. Mutta osa koki ja näki elokuvan aivan toisin. Ääripää esimerkkinä oli eräs katsoja, joka oli tulkinnut Siljan ja hänen isänsä välisen jännitteen viittaavan mahdolliseen inestiin. Myös elokuvan loppua, jonka me koimme

tärkeäksi, monet kyseenalaistivat. En voinut sille mitään, että nämä kommentit vaikuttivat lannistavasti. Emme päätyneet kuitenkaan tekemään kompromisseja tarinaan koekatselijoiden kommenttien pohjalta, sillä kaikkia ei voi, eikä pidäkään miellyttää.

4.7 Viimeistely

Eräs koekatsojista kutsui elokuvaa sirpalemaiseksi. Tämä abstrakti kommentti auttoi minua jollain tapaa ymmärtämään, mikä itseänikin oli häirinnyt elokuvassa. Rungas versiointi ja kohtausten pyörittely oli johtanut siihen, että elokuvassa oli jonkin verran toistoa ja yhden kuvan kohtauksia, jotka rytmillisesti tuntuivat hajottavan elokuvan rakennetta. Aikaisemmin mainitsemani kohtaus, jossa Silja värittää huoneessaan vanhempiensa riidellessä taustalla, on yksi esimerkki tällaisesta kohtauksesta. Jo pelkkä Siljan piirtäminen tuntui turhalta toistolta ja se söi kohtauksen vaikuttavuutta. Seuraava kohtaus Siljasta veden äärellä kertoi saman asian kuin tämä kohtaus, joten päädyin poistamaan värityskohtauksen jolloin vältyttiin toistolta ja tarina tuntui etenevän paremmin.

Tähän tapaan kävin elokuvan läpi viimeisen kerran. Pyrin rauhoittamaan kokonaisrytmiä ja pääsemään eroon tästä elokuvan sirpalemaisuudesta.

Jo ennen viimeistä koekatselua minulla oli tunne, että oli syntynyt se elokuva, jonka pystyimme tai osasimme materiaalista löytää. Koekatselua seuranneen leikkauksen viimeistelyn jälkeen, tämä tunne vain vahvistui. Mutta tätä en silti osannut kokea täysin huojentavana. Tässä vaiheessa, kun leikkaus pitäisi lyödä lukkoon alkaa helposti kyseenalaistamaan omia ratkaisujaan, onko materiaalista varmasti löydetty se elokuva, jota lähdettiin tekemään? On vain pakko luottaa itseensä ja muihin, että tehdyt ratkaisut ovat olleet perusteltuja ja tärkeitä.

5. KOHTAUSTEN LEIKKAUSRATKAISUT

Tässä osiossa käyn kohtausta kohtaukselta läpi Veden ääri-elokuvan leikkauksellisia ratkaisuja liittyen kohtausten ja elokuvan muotoutumiseen. Pyrin suurimmalta osin välttämään jälkiviisaita pohdintoja siitä miten kohtauksen olisi voinut toteuttaa, jos olisi ollut tiettyjä kuvia. Keskityn siihen miten kohtaukset syntyivät olemassa olevan kuvamateriaalin puitteissa ja miksi päädyin tekemiini ratkaisuihin.

1 EXT. JOKI.

Avausjakso. Tytön kädet valuttavat vettä sormien lävitse. Sumuinen jokimaisema.

Alun perin käsikirjoitukseen kirjoitettu avausjakso jäi tuotannollisista syistä toteuttamatta. Päädyin aluksi käyttämään avauskuvana jokikuvaa josta siirryttiin Siljan huoneeseen. Kuitenkin tuntui, että elokuva tarvitsisi alkua, joka johdattelisi oikeanaiseen tunnelmaan. Ensimmäiseksi kuvaksi siten päättyi Siljan vettä tiputtavat kädet. Vaikka ensimmäiseen kuvaan palataan elokuvan loppupuolella, ei tarkoituksena ollut herättää sen suurempia kysymyksiä, eikä varsinkaan tunnetta, että tapahtumaan tullaan palaamaan. Kuva lunasti paikkansa tunnelman luojana.

2 INT. LASTENHUONE.

Lattialla istuu Silja. Hän piirtää väriliiduilla. Piirustuksessa tyttö purjehtii lautalla jokea pitkin. Isä huutaa alakerrasta tuomaan valkoviiniä. Silja ruttaa piirustuksen.

Tässä kohtauksessa oli kolme kuvaa, joista päädyin käyttämään kahta. Kuva joka ei päätynyt tähän kohtaukseen, oli laaja kuva Siljasta piirtämässä huoneessaan. Se ei tuonut tarinaan mitään uutta informaation eikä tunteen tasolla. Sen sijaan

lähikuvissa pysyminen pitää huomion pelkästään Siljassa ja hänen sisäisessä maailmassaan. Katsojan ei ole tärkeä nähdä missä ympäristössä tämä tyttö piirtää, vaan mitä hän piirtää ja mitä hän mahtaa tuntea tai ajatella. Materiaalissa Silja vastasi isänsä pyyntöön mutta tämä jäi pois, sillä piirustuksen ruttaus tekona oli paljon voimakkaampi vastaus kuin sanoin muotoiltu.

3 INT. OLOHUONE/MAKUHUONE.

Isä istuu sohvalla kuunnellen uutisia joissa häntä haastatellaan tehtaan lopettamisesta. Äiti makaa selällään makuuhuoneen sängyllä. Silja hiipii huoneestaan tarkkailemaan isäänsä. Isä manaa uutisia. Silja pujahtaa ulos.

Tähän kohtaukseen oli ladattu informaation tasolla monta elementtiä. Kohtauksen tavoitteena oli esitellä perheenjäsenten suhteita toisiinsa ja yleisestikin ilmapiiiriä perheen sisällä. Uutiskatsauksen tuli valottaa tehtaan lakkauttamisen aiheuttamaa mullistusta yhteisössä ja miten Siljan isä on osallinen tähän. Kuvasuunnitelman puitteissa kohtaaminen tuntui aluksi rakentuvan varsin helposti. Saimme kuitenkin joiltain koekatselijoilta palautetta, että he eivät saaneet varmuutta, olisiko isä ja uutiskatsauksen toimitusjohtaja sama henkilö. Kuvainformaation ja äänellisen informaation päällekkäisyys ja eroavaisuus vaikeutti katsojan kykyä omaksua kohtaukseen ladatut funktiot. Päädyin karsimaan ja yksinkertaistamaan kohtauksen leikkausta ja kuvakerrontaa. Isästä käytin vain yhtä kuvaa ja pyrin pitämään huomion hänessä, jotta televisiokuvaan rinnastus tulisi varmasti katsojalle selväksi. Leikkausvaiheessa huomattiin myös tarve lisätä uutislukijan puhetta, joka sitoo kuvainformaation osaksi äänellistä informaatiota ja helpottaa katsojan sopeutumista tilanteeseen.

4 EXT. TAKAPIHA/LAITURI.

Silja hyppää twistiä pihalla ja puhuu mielikuvitusystävälleen. Isä huutaa ja ilmestyy takapihan ovelle. Silja piiloutuu puun taakse. Äiti tulee pihalle. Vanhemmat alkavat riidellä. Silja näkee vanhempiansa riitelevän ja pakenee veden äärelle.

Tässä kohtauksessa nousi ratkaisevaksi kysymykseksi kuinka riitaisena vanhempien välit haluttiin esittää. Materiaali olisi taipunut aina pienestä sanailusta fyysisempään yhteenottoon. Päädyimme näiden kahden ääripään välimaastoon. Vanhempien riidan tuli alustaa myöhemmin esiintyvää mustelmaa äidin kädessä, joten oli perusteltua näyttää isän fyysisesti uhkaava käyttäytyminen äitiä kohtaan. Mutta kun isä käy kiinni äitiin katsoja viedään pakenevaan Siljaan ja kuulemme riidan pelkästään kaukaisena äänenä kuten myös Silja, jolle riidan näkeminen oli liikaa. Katsoja pakotetaan kokemaan tapahtuma Siljan kautta. Näin järjesteltynä uskon kohtauksen saavan enemmän dramaattisuutta ja palvelevan elokuvaa paremmin, kuin jos vanhempien riitaa ja väkivaltaisuutta olisi alleviivattu.

5 EXT. PYÖRÄTIE/TUNNELI.

Silja juoksee ripeästi tunneliin. Silja hidastaa vauhtinsa kävelyksi ja pysähtyy tunnelin suulle. Ylämäestä paljastuu kaksi tyttöä polkupyörineen. Tytöt herjaavat Siljaa.

Elokuvan kannalta suurin ratkaisu tässä kohtauksessa tehtiin siinä mitä jätettiin kokonaan pois. Tästä kohtauksesta siirrytään seuraavaan Siljan nähtyä kiusaajansa tunnelin suulta. Käsikirjoituksen mukaan oli kuitenkin kuvattu Siljan kohtaaminen kiusaajien kanssa ennen luokahuoneeseen siirtymistä. Tämä kohtauksen loppupuolisko ei valitettavasti toiminut kuvakerronnan eikä näyttelijäntyön puolesta, eikä oma osaamiseni riittänyt kohtauksen pelastamiseen. Tuntui, että Siljan ja kiusaajien kohtaaminen vain latisti kohtausta, eikä tuonut laisinkaan uhkan vaikutelmaa, joka sen tarkoitus alun perin oli. Päädyimme siis poistamaan tämän ja tyydyimme kiusaajien esittelyyn ja myöhemmän uhkan alustamiseen. Poiston seurauksena menetimme kuitenkin informaatiota, joka yhdisti Siljan isän tyttöjen motiiviin kiusata Siljaa. Tämä paikattiin jälkiäänitetyllä repliikillä, jonka toinen kiusaajista huutaa Siljalle.

6 INT. LUOKKAHUONE.

Lapset ryntäävät luokkatilaan. Opettaja esittelee uuden oppilaan, joka istuu Siljan viereen. Silja vilkuilee Virvaa. Opettaja jakaa matematiikan kokeet. Muut oppilaat kiusaavat Siljaa. Silja katsoo akvaarioon, jossa on merenneitonukke aarrearkun päällä.

Käsikirjoituksessa tämä kohtaus esiintyi erilaisena kuin kuvatussa materiaalissa. Opettaja nousi käsikirjoituksessa paljon aktiivisempaan asemaan. Käsikirjoituksessa hänen sokeutensa Siljan kiusaukselle ja hänen oma käyttäytyminen sen innoittamiseen lisäsivät kohtauksen traagisuutta ja tukivat elokuvan yksinjäätymisen teemaa. Kuvamateriaalista tätä ei kuitenkaan löytynyt. Käsikirjoituksesta imettyjen vaikutteiden sokeuttamana opettajan rooli kohtauksessa pysyi kuitenkin pitkään paljon suurempana. Käsikirjoituksen haamun hälvetessä, opettajan osuutta vähennettiin. Rytmillisesti kohtausta piti muutenkin tiivistää tarinan etenemisen ehdoilla. Fokus pidettiin Virvassa ja kiusaamisessa, kokeiden jako oli enää pelkät raamit näille tapahtumille. Luokkakohtauksen loppuun oli suunniteltu menoa Siljan ”sisäiseen maailmaan”, jossa hän uppoutuu akvaarion ääniin ja merenneitton akvaariossa. Valitettavasti kuvat eivät toimineet keskenään ja toivat tapahtumaan vääränlaista tunnelmaa. Siljan katse merenneitonukkeeseen kuitenkin jäi lopulliseen elokuvaan, sillä se toimi oivana siirtymäkuvana seuraavaan kohtaukseen ja toivon mukaan myös assosiaation ja tunnelman tasolla vie katsojaa lähemmäksi väijäämätöntä loppua.

7 INT. KOULUN VESSA.

Kiusaajat ovat vessassa etsimässä Siljaa. Silja istuu Kauimmaisessa WC-kopissa jalat ristissä istuimen päällä. Kiusaajat poistuvat. Silja löytää selästään lapun jossa lukee Opettajan lellikki. Hän tulee ulos kopista ja katsoo itseään peilistä.

Tämä kohtaus aiheutti yksinkertaisuudestaan huolimatta paljon päänvaivaa. Suurin ongelma tuli lapsien näyttelijäntyöstä, joka ei aivan toiminut. Dialogi tuntui rytmillisesti aivan liian nopealta. Kuvien puitteissa ei rytmin manipulointi

onnistunut toimivasti, ja kohtaaminen tuntui hyvin teennäiseltä ja leikatulta. Päädyin siis luottamaan leikkauksessa enemmän näyttelijäntyön omaan rytmitykseen, joka oli tässä tapauksessa ehkä pienempi paha. Halusin näyttää katsojalle aikaisessa vaiheessa Siljan piileskelevän vessakopissa, jotta jännityksen elementti lisääntyisi. Yllätys lopussa olisi vain latistanut kohtausta. Kohtaukseen oli myös kuvattu käsikirjoituksen mukaan jännitystä lisäävä tapahtuma, jossa kiusaajat kuulevat kolahduksen vessakopista mutta jättävät sen silti huomioimatta. Tämä ei kuitenkaan lisännyt jännitystä kaikessa toimintojen epäloogisuudessa ja se leikattiin pois. Alun nopean rytmin vastapainoksi leikkasin kohtauksen lopusta rauhallisemman. Tämä muutos tuli leikkauksen loppupuolella, kun pyrin rauhoittamaan kokonaisrytmiä ja pääsemään eroon tarinan sirpalemaisuudesta.

8 INT. KOULUN AULA.

Silja piirtää rappusilla. Virva tulee tervehtimään Siljaa ja esittelee itsensä. Hän huiskuttaa hyvästiksi Siljalle. Silja katsoo Virvan perään ja häntä alkaa hymyilyttää.

Edellisten tapahtumien uhkan vielä velloessa alitajunnassa oli perusteltua näyttää Siljaa lähestyvät jalat, ennen kuin näyttää kuka häntä lähestyy ja mitkä aiheet mielessä. Edellisen kohtauksen tapaan, myös tässä lasten välinen kommunikointi tapahtui mielestäni liian nopeasti, enkä pystynyt leikkauksella vaikuttamaan rytmitykseen niin paljon kuin olisin halunnut. Päädyimme leikkauksella näyttämään Siljan varsin ujona ja passiivisena Virvan suhteen. Tämä varautuneisuus palveli ystäväystymisen kaaren rakentumista ja myös sen loppua.

9 EXT. LAITURI.

Ilta hämärtää. Silja liikuttelee käsiään veden pinnan rajalla.

Tämä yhden kuvan kohtaaminen oli käsikirjoituksen mukaan jatkoa kohtaukselle, jossa Silja pakenee laiturille vanhempiensa riitaa. Kohtaaminen kuitenkin palveli mielestäni elokuvan rakennetta paremmin tällä paikalla. Se ensinnäkin sopi rauhalli-

suudessaan kokonaisrytmiin, sekä syvensi Siljan suhdetta veteen pakopaikkana raskaalta arjelta. Kohtauksen pystyy myös tulkitsemaan eri tavoin suhteessa menneisiin tapahtumiin. Silja on voinut tulla veden äärelle unohtaakseen koulu- kiusauksen aiheuttamat murheet, tai kuten alussa, Silja on taas paennut laiturille vanhempinsa riitaa. Jälkimmäisen tapaan luettuna kohtaaminen toimii parina seuraavalle kohtaukselle, jossa äiti lohduttaa Siljaa.

10 INT. LASTENHUONE.

Silja makaa vuoteessa silmät auki. Kun äiti tulee sisään, Silja sulkee silmänsä. Äiti lohduttaa Siljaa. Hänellä on mustelma käsivarressa. Äiti kyselee Siljalta tämän uudesta ystävästä.

Myös tämän kohtauksen oli käsikirjoituksen mukaan tarkoitus olla vanhempien ensimmäisen riidan jälkeen. Tarina ei kuitenkaan näin toteutettuna tuntunut lähtevän käyntiin tarpeeksi ajoissa, ja tuntui tarpeelliselta aikaistaa Siljan kouluun lähtöä. Käsikirjoituksessa tässä kohtauksessa oli informaatiota, joka ei tullut esille kuvatussa materiaalissa. Äiti puhuu Siljan kaverista, jonka kanssa Silja kulkee kouluun ja kehottaa Siljaa pyytämään tätä leikkimään kanssaan. Tämän kohtauksen jälkeen olisi nähty Silja yksin koulumatkallaan tunnelissa, ja katsojan olisi tullut tajuta Siljan puhuneen äidilleen mielikuvitusystävästään. Tämä osoittautui kuitenkin liian monimutkaiseksi ajatukseksi ja saimmekin kommentteja koekatselijoilta, että kohtauksen sisältö jäi hämäräksi. Tämä ja edellinen kohtaaminen päättyikin parina etsimään paikkaansa elokuvan aikajanalla jonkin aikaa. Lopulta ulkopuolisen kommentin johdosta kohtauspari löysi paikkansa ja äidin puheet Siljan kaverista saivat uuden merkityksen. Kun tämä kohtaaminen esitetään Siljan tavattua Virvan, katsoja olettaa Siljan kertoneen Virvasta äidilleen ja äiti puhuukin nyt Virvasta eikä mielikuvitusystävästä. Karsin vielä dialogista äidin viittauksen yhteisiin koulumatkoihin, jotta ei syntyisi käsitystä Siljan ja Virvan ystävyyden vielä kehittyneen liian pitkälle. Siljan vastaus äidilleen kaverinsa pitävän vain ulkoleikeistä saa myös uuden merkityksen. Nyt vastauksen voi nähdä Siljan pelkona päästää ketään kotiinsa jossa kaikki ei ole hyvin.

11 EXT. TUNNELI.

Silja kiiruhtaa Tunnelin läpi.

Tämän kuvan pihistin ensimmäisen tunnelikohtauksen otoksista. Rytmillisesti edellinen ja seuraava kohtaus kaipasi mielestäni lyhyttä siirtymäkuvaa, joka myös sitoi tapahtumat selvemmin kronologiseksi jatkumoksi.

12 INT. KOULUN RUOKALA.

Silja istuu pöytään. Silja katsoo ruokalautastaan kunnes tarjotin laskeutuu pöydälle. Virva istuu häntä vastapäätä. Kiusaajat naureskelevat Siljalle viereisestä pöydästä. Virva kehottaa Siljaa olla välittämättä heistä. Silja hymyilee.

Tämä kohtaus oli tärkeä tunnelman kääntämisessä positiivisempaan sävyyn. Virvan rohkaisu dialogin tasolla on varsin ilmeinen. Halusin kuitenkin lisätä Siljan epävarmuutta ennen kuin hän vapautuu Virvan seurassa. Tämä kohtaus on hyvä esimerkki siitä, kuinka leikkauksella pystyy luomaan taukoja ja vaikuttamaan henkilöhahmojen vuorovaikutukseen keskenään. Suurin osa Siljan ja Virvan vaihtamista katseista ja ilmeistä on otettu täysin eri tilanteisiin liittyvistä kohdista. Esimerkiksi Siljan hymy lopussa on otettu tilanteesta, jossa näyttelijää hymyilyttää täysin kohtaukseen liittymätön asia. Tästä kohtauksesta oli suhteellisen paljon kuvamateriaalia ja siitä sai mielestäni rakennettua kaverusten välille sanatonta kommunikointia varsin onnistuneesti.

Halusin myös rauhoittaa kohtauksen loppua, antaa katsojan sopeutua tilanteeseen ja jopa odottavan siirtymistä seuraavan kohtaukseen. Tämä poikkesi koulu-kohtauksien aikaisemmasta leikkaustyylistä, jossa siirtymät tulevat varsin odottamattomasti. Poikkesin tästä, sillä halusin tällä rauhoituksella merkata ystäväyden ja onnellisempien aikojen alkua.

13 INT. LASTENHUONE/ETEINEN.

Silja piirtää lattialla. Kuvassa tyttö purjehtii joella. Silja on piirtämässä tytölle kaveria. Ovikello

soi. Silja näkee Virvan eteisessä. Virva pyytää Siljaa leikkimään.

Tästä kohtauksesta jätettiin pois äidin osuus, kun hän patistaa Siljaa lähtemään leikkimään Virvan kanssa. Oli johdonmukaisempaa jättää äiti passiiviseksi Siljan suhteen, sillä suhteessa aikaisempiin tapahtumiin äidin käyttäytyminen tuntui oudolta ja perusteettomalta. Muuten materiaali antoi suhteellisen vähäiset puitteet vaikuttaa kohtaukseen. Olisi ollut tunnelman nostattamisen kannalta mielenkiintoisempaa päästä lähempiin kuviin tytöistä, mutta näinkin toteutettuna kohtaaminen vie elokuvaa eteenpäin ja toimii.

14 EXT. PYÖRÄTIE.

Tytöt ajavat pyörillä. Virva huomaa, ettei Silja enää seuraa häntä ja pysähtyy odottamaan. Silja lähtee taas vauhtiin hymyssä suin. Tytöt jatkavat matkaa vieretysten.

Kyseisen kohtauksen alku aiheutti hämmennystä useissa joille elokuvaa näyttimme. Tyttöjen toiminnat eivät olleet motivoituja ja tämä teki kohtauksesta epäselvän. Se tuntui kuitenkin tärkeältä tunnelman luomisen kannalta, eikä tämä ystäväystymismontaasi ollut kokonainen ilman sitä. Päädyimme siis lopulta säilyttämään sen epäselvyyksistä huolimatta.

15 EXT. TIENLAITA.

Tytöt juoksevat niityllä. Päätyvät naureskelemaan heinikon keskelle. Virva kaivaa taskustaan silkkinauhan, jonka hän sitoo Siljan hiuksiin.

Tästä kohtauksesta leikkasin pois pysähtyneempää toimintaa, jotta se toimisi parina vauhdikkaammalle pyöräilylle ja rauhoittuu vasta kohtauksen lopulla kun tytöt makaavat heinikossa. Näin tämä montaasin omainen ystäväystymisjakso oli tyyllisesti yhtenäinen ja rytmillisesti toimiva.

16 EXT. TAKAPIHA/LAITURI.

Tytöt twistaavat. Silja pyytää Virvaa mukaansa ja vie tämän laiturille. Silja kertoo aikeistaan lähteä jokea pitkin pois. Virva ei ymmärrä Siljaa ja lähtee takaisin takapihalle. Silja katsoo vuoroin jokea ja Virvaa.

Tästä kohtauksesta on pakko sanoa, että kuvia oli harmillisen vähän. Siljan uskoutuessaan Virvalle piilopaikastaan olisi tarvittu mielestäni laaja kuva, jossa joki esitellään kaikessa uhkaavuudessaan. Päädyimme käyttämään hieman abstraktia lähikuvaa virtaavasta joesta. Kuva ei leikkauksellisesti toiminut parhaalla mahdollisella tavalla, mutta tunteen ja informaation kannalta tämä oli kuitenkin tärkeä vaikkakin pieni nyanssi kohtaukseen. Muuten oli kohtauksen rakentamiseen käytössä kaksi kuvaa: laaja ja tiiviimpi kuva tytöistä laiturilla. Siljan kertoessa aikeistaan lähteä jokea pitkin pois olin täysin tyttöjen näyttelijäntyön armoilla, enkä voinut pahemmin vaikuttaa heidän väliseen dialogiin tai kohtauksen dramaturgiaan. Koin parhaaksi pitäytyä laajassa kuvassa niin pitkään kuin vain voin ja leikata tiiviimpään kuvaan dialogin tärkeiden käänteiden mukaan, näin uskoin antavani niille enemmän painoarvoa. Olisi mielestäni ollut tärkeää alleviivata Virvan reaktiota Siljan aikeisiin ja muutenkin rakentaa jännitettä tyttöjen välille. Tämän olisi voinut tehdä jos molemmista tytöistä olisi ollut omat kuvat. Nyt kohtaus menee mielestäni liian nopeasti ohi, eikä saa ansaitsemaansa dramaattisuutta ja painoarvoa. Katsoja kyllä saa tarvittavan informaation elokuvan etenemisen kannalta, mutta tunteen tasolla kohtaus jää hieman laimeaksi.

Tästä kohtauksesta oli tarkoitus siirtyä takaisin tyttöjen twistauksen pariin. Ajatuksena oli, että Silja alkaisi luopua aikeistaan joen suhteen saatuaan ystävän elämäänsä. Tämä kohtaus kuitenkin leikattiin pois, sillä se tuntui varsin oudolta eikä viestittänyt haluttuja asioita. Muutenkin oli mielestäni tehokkaampaa jättää Silja laiturille tuijottamaan veteen, kuin purkaa kohtauksen jännite ennen siirtymistä seuraavaan kohtaukseen. Näin uskoisin joen uhkan jäävän elämään, joka palvelee elokuvaa ja tulevia tapahtumia.

17 EXT. KOULUN PIHA.

Tytöt keinuvat välitunnilla. Kiusaajat ovat kauempana pihalla. Virva pyytää Siljaa mukaansa vessaan.

Tämä kohtaus muutti leikkausvaiheessa muotoaan moneen otteeseen. Tästä jäi kokonaan pois tapahtuma, jossa kaksi tyttöä tulee pyytämään Siljaa ja Virvaa leikkimään, mutta Silja epäröi huomattessaan kiusaajat kauempana. Näiden tyttöjen rooli kohtauksessa tuntui turhalta ja heidän huono ilmaisunsa vain haittasi katsomiskokemusta, joten heidän osuus leikattiin pois. Kohtaukseen jäi Siljan katse kiusaajiin, johon oli kuitenkin ladattu liikaa informaatiota ja se vain hämärsi kohtausta. Päädyin rakentamaan kohtauksen siten, että tytöt keinuvat ja vain katsoja näkee kiusaajat tarkkailemassa Siljaa ja lopulta tytöt hyppäävät pois keinuista. Tämä tuntui hyvältä ratkaisulta sillä epäselvyys poistui ja jännitteen kannalta oli parempi pitää katsoja tietoisena kiusaajien mahdollisesta uhkasta, mutta Silja epätietoisena. Näin katsoja toivottavasti pelkää enemmän Siljan puolesta.

Tämän kohtauksen jälkeen piti tulla yhden kuvan kohtaus, jossa Virva pyytää Siljaa kanssaan vessaan. Yhdellä kuvalla toteutettuna tähän ei saatu rakennettua minkäänlaista epäröintiä Siljan puolesta. Kohtauksen tarkoitus oli myös kertoa katsojalle vessassa piilevästä uhasta, mutta tämäkään ei välittynyt. Poistettuumme tämän kohtauksen huomattiin kuitenkin tarve välittää katsojalle tieto siitä, että Silja menee vessaan Virvan pyynnöstä. Tämän tiedon halusimme ujuttaa keinu-kohtaukseen ja samalla yhdistää tämän ja vessakohtauksen toisiaan seuraaviksi tapahtumiksi. Keinukohtaus muutti siis jälleen muotoaan. Jokseenkin onnistuneesti muovasin materiaalia niin, että tytöt pysähtyvät keinuissa ja jälkeensä äänitettiin irtorepliikki, jossa Virva pyytää Siljaa tulemaan mukaansa vessaan. Näytin kiusaajat edellisen version tavoin seuraamassa tapahtumaa, mutta en antanut Siljan huomata heitä.

KOHTAUKSEN 17 ERI LEIKKAUSVERSIOITA

1. Ensimmäisiä versioita. Leikkiin pyytäjät & Silja huomaa kiusaajat

Silja ja Virva keinuissa

Tytöt: "me aateltiin jos te tulisitte twistaa meidänkää?"

Silja katsoo kiusaajia.

Kiusaajat ei huomioi heitä.

Virva tytöille: "jos me saadaan olla ekoissa."

Silja ja Virva jatkavat keinumista.

Kiusaajat katsovat Siljaa ja Virvaa.

Silja ja Virva Hyp-päävät keinuista.

2. Kohtaus ilman tyttöjä, jotka pyytävät leikkimään. Silja ei näe kiusaajia.

Silja ja Virva keinuissa

Kiusaajat katsovat Siljaa ja Virvaa...

...Mutta he eivät huomaa näitä. Jatka-vat keinumista.

Silja ja Virva Hyp-päävät keinuista.

3. Lopullinen versio. Virva pyytää Siljaa mukaansa vessaan.

Silja ja Virva keinuissa

Kiusaajat myös välitunnilla, mutta eivät huomioi heitä.

Tytöt jatkavat keinumista...

...Pysähtyvät

Virva: Silja?... Tulisitsä käymään munkaa veskis?

Jatkavat keinumista.

Kiusaajat katsovat Siljaa ja Virvaa...

Silja ja Virva Hyp-päävät keinuista.

18 INT. KOULUN VESSA.

Silja astuu ulos kopista. Nostaessaan katseensa peiliin hän huomaa takanaan kiusaajat. He pysäyttävät Siljan paon ja potkaisevat tämän maahan. Virva tulee ulos kopista. Toinen kiusaajista työntää Virvan sisään koppiin ja käskee Virvan potkaista Siljaa. He tulevat Siljan luo. Kiusaaja haukkuu Siljan isää ja käskee Virvan potkaista. Virva potkaisee Siljaa ja ryntää ulos. Kiusaajat poistuvat ja Silja jää yksin vessan lattialle.

Tämän kohtauksen kuvasuunnittelu oli laadittu pitkälti jo itse leikkausta ajatellen. Vaihtoehtojen suhteen ei hirveästi ollut pelivaraa. Kohtaus sisälsi paljon fyysistä toimintaa. Materiaali tarjosikin toiminnallisten osuuksien leikkaukseen suhteellisen hyvät puitteet. Valitettavasti hahmojen sisäisten tunnetilojen syvempään välittämiseen ei materiaali taipunut. Varsinkin näin jälkikäteen minusta tuntuu, että kohtaus menee liikaa itse toiminnan ehdoilla, eikä tunnu niin vaikuttavalta, koska katsojalle ei anneta riittävästi mahdollisuuksia samaistua lasten ahdistukseen.

19 INT. KEITTIÖ.

Äiti huomaa Siljan revenneen paidan ja mustelman. Isä tulee kotiin. Äiti kertoo jonkun satuttaneen Siljaa. Vanhemmille tulee kinaa keskenään. Silja herjaa isäänsä ja lähtee karkuun.

Tässä kohtauksessa oli Siljan oman lähikuvan lisäksi kaksi kappaletta kuvia, ja vain toinen kattoi koko kohtauksen toiminnan. Pyrin leikkaamaan tiiviimpään kuvaan vasta kun vanhempien välinen konflikti alkaa ja he unohtavat Siljan, tähän rinnastin Siljan omaa lähikuvaa, kun hän seuraa vanhempiaan. En halunnut näyttää Siljaa enää vanhempiensa kanssa laajassa kuvassa, tukien tunnelmaa yksinjäamisestä aikuisten ongelmien keskellä.

20 EXT. TAKAPIHA.

Silja on laiturilla rankkasateessa. Vanhempien riitely kuuluu taustalla.

Siirtymä ulos sateeseen kesken edellisen kohtauksen riitaa, oli kuvasuunnittelussa mietitty leikkauksellinen ratkaisu. Tämä Leikkaus toimi mielestäni tunnelman tasolla hyvin ja piti tämän kohtausparin intensiteettiä yllä. Toinen ratkaisumalli olisi ollut näyttää, kun Silja pakenee ovesta isäänsä karkuun, mutta tämä olisi latistanut vain tunnelmaa.

21 EXT. LAITURI.

Silja tuijottaa joelle laiturilta. Äiti tuo Virvan laiturille. Silja ei huomioi heitä.

Tämä kohtaus kaipasi edellisten ja tulevien tapahtumien valossa rauhaisampaa rytmiä. Minusta tuntui, ettei Siljan tuijotus joelle voinut olla liian pitkä. Tällä viipilyllä tuettiin jännityksen tunteen rakentumista ja yritettiin herättää katsojassa kysymys, mitä nyt tulee tapahtumaan. Leikkasin pois tämän kohtauksen lopun, jossa Silja poistuu laiturilta Virva mukanaan. Tämä tapahtuma tuntui vain purkavan jännitteen ja se kertoi saman asian, jonka seuraavakin kohtaus kertoo ja tehokkaammin.

22 EXT. SILTA.

Virva kiiruhtaa Siljan perässä ja kyselee Siljan vointia. Silja vakuuttaa kaiken olevan hyvin.

Tämä yhden kuvan kohtaus vie elokuvaa lähemmäs sen traagista loppua. Kaikki ei ole hyvin ja jotain tulee tapahtumaan. Kuten edellä mainitsin, kohtaus kertoo tämän tehokkaammin, kuin edellisestä kohtauksesta pois jäänyt loppu.

23 EXT. RANTAKALLIOT.

Tytöt saapuvat sillan alle. Silja tuijottaa joelle. Virva juoksee Siljan osoittamaan suuntaan. Virva pysähtyy odottamaan Siljaa. Silja tönäisee Virvan kumoon kalliolle. Silja poistuu tajuttoman Virvan luota joelle. Silja kahlaa veteen.

Tästä kohtauksesta jäi kokonaan pois Siljan ja Virvan keskustelu sementtimöhkäleellä, joka käsitteli mustelmaa Siljan varpaassa, jonka Virva huomaa. Jo pelkkä mustelmakin selittämättömydessään aiheutti katsojissa hämmennystä, eikä dialogiaan tuonut tapahtumien kulkuun mitään uutta. Päinvastoin tämä keskustelu latisti tunnelmaa ja tuntui pysäyttävän tapahtumien loogisen kulun ja jännitteen kasvun. Tämä siis leikattiin pois ja lisäsin kohtauksen laajan kuvan pituutta, jossa Silja tuijottaa vierellä pauhaavaan jokeen Virvan katsellessa häntä. Näin asiat järjestyivät mielestäni parhain päin tunteen ja loogisuuden kannalta.

Siljan tönäistyä Virvan kumoon, päätimme jättää pois Virvan repliikit ennen kuin hän menettää tajuntansa. Näin toteutettuna katsojalle jää auki kuoliko Virva, vai onko hän vain menettänyt tajuntansa. Kummin tahansa luettuna tämä ratkaisu toimi paremmin, kuin jos olisi näytetty Virvan hieman epäonnistuneesti rakennettu pökertyminen.

Siljan veteen kahlausta pidennettiin lähes niin paljon kuin mahdollista. Kokonaisuena kuvana ilman leikkauksia kuva tuntui aivan liian pitkältä. Päätin siis käyttää hyppyleikkauksia jouduttaen syvemmälle jokeen etenemistä nostattaen tunnelmaa pykälä kerrallaan. Yritin kuitenkin saada leikkauskohdat mahdollisimman huomaamattomiksi, jotta tyyllisesti pysyttäisiin uskollisena elokuvalle ja loppukohtauksen jopa kauniille kuvakerronnalle kaikesta traagisuudesta huolimatta.

Leikkauksella Siljasta lainehtivaan veteen oli tarkoitus herättää katsojassa hetkellinen tietämättömyyden tunne, epävarmuus siitä mitä tapahtui.

Ja tämän viimeisen kuvan jälkeen voikin katsoja muodostaa oman totuutensa tapahtuneesta.

6 YHTEENVETO

Leikatessani Veden ääri- elokuvaa en ajatellut tekeväni opinnäytetyötäni. Suurimmat paineet asetin itselleni siitä, että saisinko elokuvasta mahdollisimman toimivan, löytäisinkö kuvamateriaalista sen parhaimman mahdollisen elokuvan, joka sieltä on löydettävissä. Yhtä valmista minuuttia kohden oli kuvamateriaalia noin 17 minuuttia. On siis sanomattakin selvää, että valintoja joutuu tekemään. Näitä valintoja, ainakin merkittävimpiä niistä, olen yrittänyt tässä opinnäytetyössäni kirjallisessa osassa selventää. Mutta niiden tekemiseen kuuluu myös paljon muuta.

Koen, että leikkaukseen, näihin valintojen tekemiseen kuuluu tietty vastuu ohjaajalle, kuvaajalle ja itse tarinalle. Leikkaus ei ole sinänsä uuden luomista, vaan jo olemassa olevien oikeiden palapelin palasten löytämistä ja asettelua niin, että lopputulos on uskollinen näille palasille ja niiden tekijöiden päämäärille.

Leikkaus on ongelmanratkaisua. Se on pyrkimystä saada tarinasta selkeä ja looginen syy ja seuraussuhteiden jatkumo. Se vaatii kykyä asettua katsojan asemaan: mitä katsojan tulee nähdä, tajuta tai tuntea, sekä mitä tälle ei kannatta näyttää tai kertoa. Mutta liiallinen syiden ja seurausten järkeily voi olla myös haitallista. Elokuvaa ei aina ymmärretä loogisesti vaan myös tunteella. Leikkaukselta vaaditaan siis myös tiettyä herkkyyttä aistia kuvia, ihmisten ilmeitä ja eleitä. Se vaatii mielestäni empatiaa, ei ainoastaan pidä asettua katsojan asemaan, vaan myös elokuvien henkilöiden asemaan ja yrittää myötäelää heidän kanssaan.

Kaiken tämän sanottuani voin vain toivoa, että tästä elokuvasta on tullut ymmärkysemme ja osaamisemme puitteissa paras mahdollinen. Se on kuitenkin varmaa, että tämän prosessin läpikäytyään sitä on viisaampi, kuin siihen lähtiesään.

Lähteet:

Murch, Walter: In the blink of an eye : a perspective on film editing, Los Angeles Silman-James 1995

Tarkovski, Andrei: Vangittu aika. suomeksi toim. Risto Mäenpää, Veli-pekka Makkonen, Antti Alanen, Love kirjat, 1989

Dmytryk, Edward: On film editing : an introduction to the art of film construction, Boston Focal Press 1984

VEDEN ÄÄRI

lyhytelokuva yksinjäamisestä

*alkaa pienestä, kasvaa suureksi, virtaa voimalla,
näyttää tyyneltä, kuohuu sisältä, kätkee syvyyksiin*

Shooting Script Versio 1

13.10.2007

Miia Iivosen käsikirjoitus

Toteutettu yhteistyössä Emmi Liesmäen kanssa

Miia Iivosen alkuperäisideasta

1 EXT. JOKI. VARHAINEN AAMU - MYÖHÄINEN ILTAPÄIVÄ.

Vesi virtaa hiljaa eteenpäin. Halla peittää maata. Aurinko nousee. Syksyn värit paljastuvat puiden lehdistä. Vesi virtaa eteenpäin yhä nopeammin auringon paistaessa korkealla puiden välissä. Eteen avautuu horisonttiin katoava joki.

2 INT. LASTENHUONE. MYÖHÄINEN ILTAPÄIVÄ.

Lattialla on vesiastiassa vanha barbinukke.

SILJA (V.O)

Katso ulos ikkunasta. Mitä sinä näet?

Lattialla istuu Silja (10). Hän piirtää väriliiduilla. Lattialla on avoinna kirja, jonka kuvassa lapset leikkivät. Kirjassa lukee: "Ja minne ikinä menetkin, kaikkialla näet paljon paljon lapsia". Piirustuksessa tyttö purjehtii lautalla jokea pitkin. Kuvan tyttö hymyilee, Silja ei.

ISÄ O.S

Silja!

Silja ei vastaa. Hän katsoo paperia käsissään.

ISÄ O.S

Tuo isille kylmiöstä yks valkkaripullo!

SILJA

Joo joo!

Silja katsoo hetken kuvan tyttöä, ja ruttaa sitten paperin.

3 INT. OLOHUONE/MAKUHUONE. MYÖHÄINEN ILTAPÄIVÄ.

Silja tulee rappuja pitkin alakertaan. Hän näkee isänsä (50) istumassa sohvalla kuunnellen uutisia.

ISÄ

Silja! Toiseksi ylimmältä hyllyltä!

Silja menee takaisin eteisen puolelle. Äiti (47) makaa selällään makuuhuoneen sängyllä.

UUTISTEN LUKIJA

Suomen lähes 3000 henkilön vähennyksistä vähän vaille kolmasosa tulee Voikkaan tehtaan lopettamisesta.

Äiti kääntää selkensä olohuoneeseen päin. Isä siirtyy istumaan sohvan reunalle ja lisää ääntä televisioon.

PERTTI KUJANPÄÄ (ISÄ)

Investointiohjelma olisi tullut maksamaan satoja miljoonia euroja, eikä se olisi kääntänyt tehdasta kannattavaksi.

VEIKKO MÄKELÄ (PÄÄLUOTTAMUSMIES)

Jos joulukuussa sanottiin, että annetaan

vuosi aikaa, niin miksi lopetuspäätös tehtiin nyt. Teimme merkittävän säästöohjelman henkilöstön ja kiinteiden menojen osalta. Uhrauduimme ja panimme itsemme peliin.

Isä hieroo otsaansa.

ISÄ

Novoi perkeleen perkele.

Isä juo lasinsa tyhjäksi ja yrittää kaataa tyhjästä pullosta lisää. Silja pujahtaa ulos.

4 EXT. TAKAPIHA/LAITURI. MYÖHÄINEN ILTAPÄIVÄ.

Silja hyppää pihalla twistiä ja palaa pian.

SILJA

Sun vuki.

Silja aloittaa alusta. Hän palaa pian uudelleen.

SILJA

Mihin mä jäinkää? Ainii.

Hyppely jatkuu ja vauhti kiihtyy. Silja kaatuu ja nauraa. Isä ilmestyy ovelle.

ISÄ

Siiljaa!

Silja piiloutuu puun taakse. Hänen hengityksensä kiihtyy.

ISÄ

Aina sama juttu sen tytön kanssa. Silja! Nyt sisälle sieltä! Silja!

ÄITI (O.S)

Anna olla. Ei se missää kaukana ikinä ole.

ISÄ

Hittoako mun tässä täytyy. Ois vähä muutaki.

Silja hiipii pois päin pihalla. Isä huomaa hänet.

ISÄ

Silja, perkele! Nyt tänne ja vähän äkkiä!

Isä lähtee laskeutumaan rappusia, mutta ei pääse kovin pitkälle sukkasillaan. Silja lähtee juoksuun kohti edessä paljastuvaa jokea. Äiti tulee takapihalle.

ÄITI

Et viittis huutaa, naapurit kuulee.

Äiti koskettaa isää, mutta isä riuhtaisee itsensä irti. Äiti tekee väistöliikkeen. Silja tulee laiturille ja katsoo taakseen. Hän näkee vanhempiansa riitelevän. Isä tarraa äitiä käsivarresta ja pitää häntä tiukassa otteessaan retuuttaen äitiä sisälle päin. Silja sulkee silmänsä ja käy makaamaan laiturille. Hän avaa

silmänsä ja katsoo tummaa vettä. Riitelyn äänet vaimenevat ja hän kuulee vain virtaavan joen äänen. Silja kastaa hiuksensa ja kätensä vedessä.

5 EXT. LAITURI. ILTA.

Ilta hämärtää. Silja liikuttelee käsiään veden pinnan rajalla.

6 INT. LASTENHUONE. AAMU.

Silja makaa vuoteessa silmät auki. (Kello näyttää 8.20.) Kun äiti tulee sisään, Silja sulkee silmänsä. Äiti avaa verhot. Silja näkee äidin mustelmaisen käsivarren. Silja kääntyy seinään päin. Äiti vetää peiton pois Siljan päältä.

ÄITI

Kaikki on ihan hyvin. Kaikki hyvin. Vaatteet on sohvalla.

Äiti pysähtyy oviaukkoon.

ÄITI

Muista, puoli yhdeksältä, että ehdit ajoissa. Ei enää myöhästymisiä.

Silja istuu sängyn reunalla katse maassa.

SILJA

Ei enää myöhästymisiä.

Äiti on hiljaa.

ÄITI

Mitä jos joskus pyytäisit sitä, mikä sen nimi nyt olikaan, se jonka kanssa kuljet aamuisin kouluun. Nii mitä jos pyytäisit sitä joskus leikkimään meille?

SILJA

Se tykkää vaan ulkoleikeistä.

ÄITI

Noh, ulkona sitten.

Äiti hieroo käsiään ja poistuu. Silja istuu yhä sängyn reunalla, katse maassa, kun ulko-ovi sulkeutuu.

7 EXT. PYÖRÄTIE/TUNNELI. AAMU.

Silja pysähtyy alikulkutunnelin suulle. Koulunkellon soitto kuuluu läheltä. Hän epäröi hetken, mutta lähtee sitten ripeästi tunneliin. Silja näkee oman nimensä seinämässä ja hidastaa vauhtinsa. Silja tulee ulos tunnelista. Ylämäestä paljastuu kaksi nuorta polkupyörineen. Koulun kello soi uudelleen. Meiju (12) huomaa Siljan ja vinkkaa Rauhalle (12) Siljan suuntaan. Rauha katsoo Siljaa.

RAUHA

Voi vittu.

Silja siirtyy tien reunaan vilkuillen tyttöjä hiustensa alta.

MEIJU

Onks toi nyt se?

Rauha nyökkää.

MEIJU

Voi vittu.

Rauha ja Meiju katsovat Siljaa. Kun Silja tulee heidän kohdalleen, Meiju työntää pyöränsä hänen eteensä. Silja yrittää kiertää Meijua, mutta Meiju ei päästä häntä ohitse.

MEIJU

Minne oikee luulet meneväs? Liimaletti. Eiks isi tuokaan sua kouluun hienolla autollaa?

Silja katsoo taakseen kohti vettä valuvaa ränniä. Meiju kurottautuu katsomaan Siljan ohi. Silja pääsee livahtamaan hänen ohitse. Hän pinkaisee juoksuun. Meiju yrittää Siljan perään, mutta kompuroi pyörineen. Silja näkee Rauhan katsovan hänen peräänsä. Koulu paljastuu mäen takaa.

8 INT. LUOKKAHUONE. ILTAPÄIVÄ.

Opettaja (60) ohjaa lapset luokkatilaan. Pulpetit on järjestetty pareittain. Kukaan ei istu Siljan viereen. Opettaja tulee sisään uusi tyttö (10) perässään. Silja katsoo tyttöä. Tyttö istuu hänen viereensä. Silja vetäytyy hiustensa taakse.

OPETTAJA

Tässä on siis Virva. Pitäkäähän kaikki huoli, että hän tulee viihtymään.

Silja vilkuilee Virvaa. Virvan hiukset on nostettu sivulta ylös vaaleanpunaisella silkkinauhalla. Silja koskettaa omaa tukkaansa.

OPETTAJA

Sitten aloitetaankin matematiikan kokeiden palautuksella.

Luokasta kuuluu vastahakoisia huudahduksia ja huokauksia.

OPETTAJA

Vain muutama kiitettävä.

Opettaja tulee kohti Siljaa. Hän selaa paperinippua.

OPETTAJA

Silja Kujanpää 10+.

Opettaja ojentaa koepaperin Siljalle. Silja noutaa kokeensa katse maassa. Kun Silja istuu, yksi luokan tytöistä näyttää hänelle kieltä. Kuminpala lentää Siljan hiuksiin. Opettaja luettelee koetuloksia. Poika ohittaa Siljan pulpetin. Hän läpsäisee Siljaa

selkään yskäisten samalla kovaäänisesti. Silja säpsähtää. Luokasta kuuluu hihitystä. Silja katsoo koepaperiaan ja sen kuvaa koskesta. Silja kuulee kosken kohisevan äänen, ja luokan äänet häipyvät. Hän katsoo luokassa olevaa akvaariota. Kalat uivat ja akvaarion pohjalta nousee ilmakuplia. Kasvin suojissa istuu pieni Arielmerenneitonukke aarrearkun päällä.

9 INT. KOULUN VESSA. ILTAPÄIVÄ.

Hana avataan. Rauhan kädet ilmestyvät sen alle. Meiju tähyilee WC-koppien pitkän rivistön alle.

RAUHA

Näik sä oltiik sit hakemas?

MEIJU

Ei mun mielest.

RAUHA

Onkohan se sit ehtiny jo lähtee?

MEIJU

Ei se ainakaa samaa reittiä enää kotiisa mee. Varmaa kiertää tuolt kirkon kautta. Eise liimaletti enää sinne tunneliin ainakaan uskalla.

Kauimmaisessa WC-kopissa istuu Silja jalat ristissä WC-istuimen päällä. Vessan ulko-ovi käy. Silja kurkistaa ovenraosta ja näkee Meijun postumassa vessasta. Ovi lähtee aukeamaan naristen. Meiju katsoo taakseen kuullessaan äänen ja astuu takaisin sisälle.

RAUHA (O.S)

Tuu nyt jo!

Meiju menee ulos. Silja huokaa ja nojaa istuimella taakseen. Kuuluu rapinaa. Silja kurkottaa kädellään selkäänsä. Hänen käteensä osuu lappu. Siinä lukee Opettajan lellikki. Silja tulee varovasti ulos kopista. Hän katsoo ulko-ovelle ja sitten itseään peilistä. Silja nostaa osan hiuksistaan ylös, mutta siirtää hiukset nopeasti kasvojensa peitoksi. Hän katsoo lavuaariin. Silja näkee vääristyneet kasvonsa lavuaarin pohjalla metallisessa viemäriaukossa. Silja avaa hanan. Hänen kasvojensa kuvajainen häviää veden valuessa alas viemäriin.

10 INT. KOULUN AULA. ILTAPÄIVÄ.

Silja piirtää rappusilla. Ylhäältä kuuluu askelia. Silja näkee Virvan liikkuvan ylemmässä kerroksessa. Silja laskee nopeasti katseensa. Virva hidastaa kulkuaan nähdessään Siljan. Hän tarkkailee Siljaa ja yrittää kurkkia hänen piirustustaan.

VIRVA

Moi.

Virva siirtyy Siljan vierelle, jolloin Siljan piirustus paljastuu. Siinä tyttö ui kalojen kanssa koskessa.

VIRVA

Tykkääk säki uimisesta?

Virva tulee Siljan eteen. Hän liikuttelee jalkojaan levottomasti.

VIRVA

Mun nimi on Virva. Ja sähän oot Silja. Me ollaan samalla luokalla.

Silja katsoo Virvan jalkoja. Sitten hän nostaa varovaisesti katseensa Virvan kasvoihin. Auto kaartaa koulun oven eteen.

VIRVA

Mua tultiin nyt hakee.

Virva lähtee ovelle. Silja katsoo Virvan perään ja häntä alkaa hymyilyttää.

11 INT. KOULUN RUOKALA. PUOLIPÄIVÄ.

Silja istuu pöytään. Kaksi istumassa olevaa tyttöä nousevat ja vaihtavat paikkaa. Silja katsoo keittoaan kunnes tarjotin laskeutuu pöydälle. Virva istuu häntä vastapäätä. Päät kääntyvät viereisessä pöydässä. Rauha ja Meiju istuvat vähän matkan päässä. Silja huomaa Rauhan nyökkäävän hänen suuntaansa ja sanovan Meijulle jotakin. Silja katsoo Virvaa hiustensa alta.

MEIJU

Ei voi olla totta! Ei saatana.

Meiju nauraa kovaan ääneen. Silja katsoo Meijua ja Rauhaa. Rauha jatkaa syömistään, mutta hänen katseensa pysyy tiukasti Siljassa. Virva katsoo Rauhaa ja Meijua. Hän alkaa lusikoida keittoaan.

VIRVA

Ei tollasist kannata välittää.

Silja katsoo keittoa syövää Virvaa. Silja hymyilee pienesti.

12 INT. LASTENHUONE/ETEINEN. ILTAPÄIVÄ.

Silja piirtää lattialla. Kuvassa tyttö purjehtii joella. Silja on piirtämässä tytölle kaveria. Ovikello soi.

ÄITI (O.S)

Siljaa! Sua kysytään ovella.

Silja piilottaa piirustuksensa. Hän kurkistaa rapuissa eteiseen nähdäkseen, kuka ovella on. Silja näkee Virvan seisovan eteisessä. Silja kääntyy nopeasti takaisin rappusten puolelle. Hänen katseensa harhailee, ja häntä alkaa hymyilyttää.

ÄITI (O.S)

Silja tuus nyt, ettei kaverin tartte odottaa!

Silja menee eteiseen. Virva ilostuu nähdessään Siljan.

VIRVA

Moi!

SILJA

Moi.

Silja väistelee Virvan katsetta. Tytöt ovat hiljaa.

VIRVA

Tulisik sä leikkii mun kaa?

Silja innostuu, mutta kätkee kasvonsa. Hän ei vastaa.

ÄITI (O.S)

Tottakai Silja tulee!

Tytöt alkavat hymyillä. Silja laittaa nopeasti kengät jalkaansa ja sulkee oven perässään.

13 EXT. PYÖRÄTIE. ILTAPÄIVÄ.

Tytöt ajavat pyörillä. He kisailevat, kumpi ajaa kovempaa. Silja jää jälkeen Virvasta ja luovuttaa. Taustalla kohoaa pysähtynyt paperitehdas. Virva huomaa, ettei Silja enää seuraa häntä. Hän pysähtyy odottamaan. Silja lähtee taas vauhtiin hymyssä suin. Tytöt jatkavat matkaa vieretysten.

14 EXT. TIENLAITA. ILTAPÄIVÄ.

Tytöt lähtevät juoksuun pellolla. Pian Silja huomaa jääneensä yksin. Kuuluu Virvan naurua. Silja alkaa hymyillä. Hän juoksee Virvan luokse ja heittäytyy maahan nauraen. Siljan hiukset peittävät hänen kasvonsa. Virva siirtää ne sivuun ja kaivaa taskustaan silkkinauhan, jonka hän sitoo Siljan hiuksiin. Virva hymyilee Siljalle ja käy takaisin makuulle hänen viereensä. Tytöt katselevat taivaalla liikkuvia pilviä. Silja katsoo salassa Virvaa. Sitten hän katsoo takaisin taivaalle ja hymyilee.

15 EXT. TAKAPIHA/LAITURI. MYÖHÄINEN ILTAPÄIVÄ (poutaa/tuulista).

Tytöt twistaavat. Silja istuu tuolilla seuraamassa Virvan hyppelyä. Virva palaa, ja tytöt vaihtavat paikkoja. Siljan näkymä avautuu joelle.

SILJA

Tuu. Mä näytän sulle yhen jutun. Yhen salaisuuden.

Silja johdattaa Virvan laiturille. Virva katselee ympärilleen.

VIRVA

No? Missä se on?

Silja naurahtaa. Hän levittelee käsiään ja pyörähtää ympäri.

SILJA

Mä oon aatellu yhtä juttuu. Mä aion lähtee pois.

VIRVA

Ootteks te muuttaas?

SILJA

Eiku jokea pitkin. Mä oon aatellu jos sä haluisit lähtee mun kaa.

VIRVA

Toi jokihan menee vaa tehtaalle. Mennää takas vistaa.

Virva lähtee takaisin takapihalle. Silja katsoo vuoroin jokea ja Virvaa. Hän juoksee Virvan kiinni.

VIRVA

Muistak sä? Sä olit tokavikoissa.

Virva istuu tuolille. Silja katsoo häntä ja sitten taas jokea.

VIRVA

Ne on aina kyl iha hitsin hankalat. Melkee vaikeemmat ku vikat.

Silja katsoo Virvaa syvälle silmiin. Virvaa alkaa hymyilyttää.

VIRVA

Nomitä? Kylsä niist selviit. Hyppää ny!

Silja siirtää hiuksensa korviensa taakse. Hän naurahtaa ja hyppää.

16 EXT. KOULUN PIHA. AAMUPÄIVÄ. (aurinkoista)

Tytöt keinuvat välitunnilla. Silja huomaa, että kaksi tyttöä katselee heitä kauempaa. Tiina (10) lähestyy keinuja Sinin (10) yrittäessä estää häntä. Sini luovuttaa ja molemmat tulevat Siljan ja Virvan luo. Silja antaa vauhtiensa hidastua. Hän katsoo Virvaa, joka myös hidastaa vauhtiensa. Virva huomaa tyttöjen lähestyvän.

TIINA

Moi.

VIRVA

Nomoi.

Silja huomaa tyttöjen takana kauempana rinteessä Rauhan ja Meijun.

TIINA

Me aateltiin. Tota. Me aateltiin, jos teitä huvittas niinku vistaa meijän kaa.

Silja havahtuu. Virvaa naurattaa. Hän ottaa lisää vauhtia.

VIRVA

Nojos me saadaa alottaa!

Silja nauraa ja ottaa lisää vauhtia. Silja ja Virva hyppäävät vauhdissa keinuista.

17 EXT. KOULUN PIHA. ILTAPÄIVÄ (puolipilvistä).

Koulunkello soi. Lapset ryntäävät ulos koulun ovista.

SILJA
Mennääks yhtä matkaa?

VIRVA
No tietty! Mun täytyy vaan käyä eka veskis.

SILJA
Onks sun ihan pakko? Eksä vois käyä kotoon?

VIRVA
Siis mun on ihan pakko. Kyl sä voit täski oottaa.

SILJA
Eiku kyl mäki sit tuun.

Silja ja Virva lähtevät toiseen suuntaan kuin muut oppilaat.

18 INT. KOULUN VESSA. ILTAPÄIVÄ (harmaata).

Silja astuu ulos kopista. Hän avaa hanan ja hieroo käsiään sen alla. Nostaessaan katseensa peiliin hän huomaa takanaan Rauhan ja Meijun. Silja säikähtää ja kääntyy kohti ulko-ovea. Meiju nappaa Siljan kiinni. Meijun nauru raikuu WC-tilassa. Hän tönäisee Siljan päin lavuaaria Rauhan jäädessä taka-alalle.

MEIJU
Nooh. Vitun liimaletti. Mites meinaat päästä pakoo tällä kertaa?

Meiju tarttuu Siljaa hiuksista ja vetää kovaa. Siljaa sattuu. Meiju potkaisee Siljaa polvellaan mahaan. Silja lyhistyy lattialle. Meiju on potkaisemassa Siljaa, kun Rauha tönäisee hänet sivuun. Rauha kumartuu nyyhkyttävän Siljan puoleen. Hän vetää Siljaa hiuksista paljastaen Siljan kasvot.

RAUHA
Mitä sä siinä itket. Vitun itkupilli. Mitä vittuu sä siinä itket!

Hän riuhtaisee silkkinauhan Siljan hiuksista.

SILJA
Eii!

Silja yrittää napata nauhan takaisin. Rauha riuhtaisee itsensä irti ja nousee ylös. Hän puristaa käsiään nyrkkiin. Rauha on hyökkäämässä Siljan kimppuun, kun hän huomaa WC-kopin ovensuussa seisovan Virvan. Rauha harppoo paikoilleen jähmettyneen Virvan luokse. Meijua naurattaa.

MEIJU
Ihan vitun hyvä!

Rauha työntää Virvan sisään koppiin. Virva yrittää päästä Rauhan otteesta.

SILJA (O.S)

Virva auta!

Virva alkaa nyhkyttää.

VIRVA

Lopettakaa.

RAUHA

Nyt sä meet tonne ja sä potkaset kaverias nii
lujaa ku susta lähtee.

VIRVA

En!

Rauha tarttuu Virvaa hiuksista ja riuhtaisee kovaa taaksepäin.

RAUHA

Vittu sähän teet niinku mä sanon. Ja sitte.
Sitte te pääsette menee.

Silja näkee Virvan Rauhan kanssa. Rauha tuuppaa Virvan eteenpäin.
Virva kävelee hitaasti Siljaa kohti. Meiju väistää sivummalle.

SILJA

Auta!

RAUHA

Vitun liimaletti-itkupilli. Huuda vaa! Ei
taida tulla isäs nyt auttaa. Ei se saatanan
Kujanpää ketää auta!

Silja nostaa katseensa. Virva katsoo ympärilleen. Rauha harppoo
häntä kohti nyrkki pystyssä. Virva muka potkaisee Siljaa ja nostaa
kädet kasvojensa eteen. Rauha retuuttaa Virvaa olkapäistä.

RAUHA

Mitä helvettiä? Teet niinku sovittii!
Kovempaa. Niin lujaa ku susta lähtee!

Siljan päässä jää soimaan Rauhan teet niinku sovittii -huudahdus
Virva huutaa ja potkaisee Siljaa. Silja käpristyy lattialla ja
huutaa kovaa. Rauhan kasvoille nousee irvokas hymy. Meiju nauraa
kovaan ääneen.

MEIJU

Ei vittu mul tulee koht kuset housuu!

Virva perääntyy ja katsoo ympärilleen. Rauha vinkkaa Meijulle.
Meiju raahaa Virvan ulos vessasta. Rauha ohittaa heidät ja palaa
Siljan luokse. Hän sylkäisee Siljan päälle ja pudottaa
silkkinauhan maahan. Silja jää makaamaan yksin lattialle. Hän
näkee maassa silkkinauhan. Silja sulkee kyyneleiset silmänsä.

19 INT. ETEINEN/KEITTIÖ. ILTA.

Silja tulee keittiöön.

ÄITI (O.S)

Silja? Missä sä oot ollu? Kylmiössä on sulle yks jauhelihapitsa.

Silja säpsähtää ja jää paikoilleen seisomaan. Äiti tulee keittiöön. Silja avaa äkkiä jääkaapin oven.

ÄITI

Mä sanoin kylmiössä. Mikset sä vastannu mitään?

Silja sulkee jääkaapin oven ja avaa tiskialtaan hanan. Äiti huomaa, että Siljan paita on revennyt. Hän ryntää Siljan luokse.

ÄITI

Mistä tää on tullu? Ei hitsi sun kanssa.

Äiti huomaa paidan alla ruhjeen ja vetää paitaa pois Siljan päältä. Paidan alta paljastuu ruhjeinen kylki. Äiti polvistuu Siljan eteen ja pitää hänestä tiukasti kiinni.

SILJA

Mä kaatusin pyörällä. Anteeksi.

ÄITI

Nyt et tyttö valehtele. Kuka tän teki? Nyt Silja vastaat!

Isä tulee kotiin. Äiti ohjaa Siljan sivuun ja menee isää vastaan keittiön ovelle.

ÄITI

Joku on satuttanut meidän Siljaa.

Äiti koskettaa isän käsivartta. Isä horjahtaa, ja äiti peräännytyy. Silja näkee äidin hierovan käsiään.

ISÄ

Nooh, Siljukkaiseni. Mitäs nyt on tapahtunu?

SILJA

Ei mitää. Mä kaatusin vaa pyörällä. Kaikki on ihan hyvin.

ÄITI

Eikä varmasti kaatunu! Kyllä minä tiedän millon tän sortin asioista valehellaan.

Kaikki ovat hiljaa. Silja katsoo vanhempiaan hiustensa alta. Isä lähtee kävelemään keittiön halki olohuonetta kohti.

ISÄ

Koita sä nyt hoitaa tää sillä aikaa.

Silja katsoo äitiään, jonka katse harhailee huoneessa.

SILJA

Saatanan Sillanpää ikinä auta ketää.

Isä ja äiti kääntyvät katsomaan Siljaa.

ISÄ

Mitä sä sanoit?

Silja perääntyy. Isä tulee häntä kohti ja tarraa Siljaa paidasta. Hän astuu vahingossa Siljan varpaille. Silja huutaa. Paita repeää entisestään ja Silja syöksähtää isän otteesta kohti ovea. Äiti ottaa isää olkapäästä kiinni. Isä käännähtää äitiin päin. Silja livahuttaa ovesta ulos.

ISÄ (O.S)

Tätä paskaa kuulee jo töissä ja kylillä ihan tarpeeksi. Ei perkele omassa kotonaan.

ÄITI (O.S)

Mitä sinä nyt. Pertti. Kyllä tässä on muillaki ihan yhtä vaikeeta.

ISÄ (O.S)

Ei perkele vaikeeta. Mitä vaikeeta siinä on tossa sängyllä maata jonku paskakirjan kanssa kaiket päivät.

20 EXT. ULKOETEINEN/LAITURI. ILTA. (sade)

Isä lyö äitiä. Silja nostaa kädet korvilleen ja astuu joka lyönnillä askeleen taaksepäin. Hän katsoo hädissään ympärilleen ja lähtee kovaan juoksuun kohti jokea. Vanhempien riitelyn sekä Rauhan ja Meijun äänet kaikuvat hänen mielessään. Silja laulaa kovaan ääneen.

SILJA

Sataa sataa ropisee. Sataa sataa ropisee.
Auta auta pyydän sua. Auta auta pyydän sua.

Siljan laulu muuttuu itkuksi, kun hän saapuu laiturille.

SILJA

Auta auta pyydän sua. Metsämies kun vaanii
mua. Sulle suojan tarjoan. Siis kätes ojenna.

Silja ojentaa kätensä pitkälle eteen ja upottaa ne sitten veteen.

21 EXT. LAITURI. ILTAPÄIVÄ.

Silja tanssii sateenvarjon kanssa. Hän pysähtyy tuijottamaan joelle. Silja jatkaa tanssimista hymyillen. Hän ei huomaa äidin etsivän häntä. Äiti ohjaa Virvan kauempana kohti joenrantaa.

ÄITI

Silja! Etkö kuullut ku huusin?

Silja huomaa Virvan äidin takana. Hän kääntää katseensa pois.

ÄITI

Virva halus kysyä sua leikkimään.

Silja tuhahtaa. Äiti katsoo Virvaa ja ohjaa hänet eteenpäin.

ÄITI

Eikö teidän tyttöjen olisi jo aika sopia riitanne?

Äiti poistuu paikalta. Silja katsoo joelle. Virva ottaa askeleen kohti Siljaa. Silja käännähtää yhtäkkiä ja kävelee Virvan ohitse.

SILJA

Tuu mennää.

Virva katsoo Siljan perään ja kiiruhtaa sitten hänen kannoilleen.

22 EXT. SILTA/RANTAKALLIOT. ILTAPÄIVÄ.

Silja kävelee Virvan edellä sillalla.

VIRVA

Mä mietin ku sä et ollu koulussa. Ja sitte ku sä et puhunu mulle mitää. Tiiäthän.

Silja pysähtyy selin Virvaan. Virvakin pysähtyy.

SILJA

Emmä jaksa puhuu siit. Kaikki on ihan hyvin nyt.

Silja laskeutuu sillan alle Virvan seuratessa häntä.

VIRVA

Vauu! Mä en oo ikinä käyny tällases paikas. Ja sä toit mut tänne.

Virva katsoo hymyillen Siljaa. Silja kävelee korkean betonielementin reunalla taiteillen.

VIRVA

Hei! Oo varovaine!

Silja pysähtyy ja ottaa saappaan pois jalastaan poistaakseen siellä olevan kiven. Hänen varpaansa on mustelmainen.

VIRVA

Mikä siihen on sattunu?

SILJA

Äh! Mä löin sen kynnykseen.

VIRVA

Auts. Se varmaan sattu.

Silja hieroo varvastaan.

SILJA

On mua sattunu pahemminki.

Silja nostaa katseensa Virvaan.

SILJA

Mä olin aatellu et mentäs tonne vähä
kauemmas.

Virva juoksee Siljan osoittamaan suuntaan. Silja lähtee hänen peräänsä. Virva nauraa juostessaan. Siljaa ei naurata. Virva pysähtyy odottamaan Siljaa. Lähestyessään Virvaa Silja ei hidastakaan vauhtiaan. Hän tönäisee Virvan kumoon kalliolle.

VIRVA

Au! Miksä tollee teit? Mua sattuu.

Virva koskettaa hiuksiaan. Silja näkee, kuinka veri leviää nopeasti pieneksi lammikoksi Virvan pään alla.

SILJA

Kaikki on ihan hyvin.

Virva alkaa mennä tajuttomaksi. Silja peruuttaa Virvan luota ja kyykistyy veden rajaan. Silja liikuttaa käsiään veden pinnalla.

SILJA

Kaikki hyvin. Kaikki on ihan hyvin.

Silja nostaa vettä käsistään tekemässä kupissa ja antaa sen valua sormiensa lävitse. Hän nousee seisomaan. Silja kahlaa yhä syvemmälle. Virta tarraa hymyilevään Siljaan. Se kuljettaa häntä pitkin jokea.

SILJA (V.O)

Katso ulos ikkunasta. Mitä sinä näet? Lapsia.
Paljon lapsia.

Mutta vaikka kuinka yrittäisit, et koskaan
ikinä milloinkaan löydä tismalleen
samanlaista lasta kuin juuri sinä vain olet.
Sillä sinä, sinä olet ainut tässä koko
maailmassa, joka olet sinä.

LOPPU